№91 (1654)

Пятніца, 23 мая 2003 г.

Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай і рускай мовах

Перыядычнасць —
5 разоў у тыдзень

Кошт свабодны.

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...
Якуб Колас

Народная Воля

E-mail: nv@promedia.by
http://nv.promedia.by

Надвор'е

У Мінску сёння чакаецца ўдзень — +11...+13, уначы — +6...+8; у Брэсце ўдзень — +19...+21, уначы — +9...+11; у Гродне ўдзень — +18...+20, уначы — +9...+11; у Віцебску ўдзень — +11...+13, уначы — +7...+9; у Гомелі ўдзень — +20...+22, уначы — +13...+15; у Магілёве ўдзень — +14...+16, уначы — +10...+12.

На ўсёй тэрыторыі краіны ўдзень дождж, уначы — без ападкаў.

www.meteo.by

ПУЛЬС

22 года тюрьмы на двоих

Бывшего президента концерна "Белгоспищепром" Виктора Казеко Минский городской суд приговорил к 12 годам заключения в колонии строгого режима с конфискацией имущества. Его сына Андрея Казеко — начальника отдела сбыта РУП "Минск Кристалл" — к 10 годам колонии строгого режима с конфискацией имущества.

Суд вынес приговор, полностью согласившись с прокурорским требованием столь жестокого наказания, нисколько не уменьшив запрошенные сроки заключения.

Это первый случай вынесения приговора на столь длительные сроки для представителей "директорского корпуса", который сегодня подвергается широкому судебному преследованию со стороны властей.

Виктор Казеко и его сын Андрей Казеко находились в следственном изоляторе около года. Виктор Казеко обвинялся в неоднократном получении взяток, злоупотреблении служебными полномочиями, легализации доходов, полученных в результате незаконной деятельности, а также совершении ряда других преступлений. Его сын привлечен к уголовной ответственности за получение по предварительному сговору со своим отцом взяток, злоупотребление служебными полномочиями, контрабанду иностранной валютой, уклонение от налогообложения.

Своих приговоров сегодня ожидают такие фигуры, как экс-директор МТЗ Леонов, экс-директор завода "Атлант" Калугин, а также немало руководителей мелких, средних и крупных заводов и предприятий Беларуси.

(www.charter97.org)

Інтэлігенты займелі сваіх начальнікаў

У Мінску адбылося пасяджэнне аргкамітэта Усебеларускага сходу інтэлігенцыі, на якім былі зацверджаны склад управы і рады беларускай інтэлігенцыі.

У склад рады ўключаны 90 чалавек — настаўнікі, пісьменнікі, урачы, мастакі, інжынеры, навукоўцы. Сярод іх: пісьменнікі Васіль Быкаў, Уладзімір Арлоў, Вольга Іпатава, Анатоль Вярцінскі, Рыгор Барадулін і Генадзь Бураўкін, артыстка Зінаіда Бандарэнка, настаўнік Алесь Белакоз, урач Тамара Белавокая, філолагі Вінцук Вячорка і Лявон Баршчэўскі, а таксама эканаміст Уладзімір Заблоцкі.

Як вышэйшы орган нацыянальнай інтэлігенцыі, рада створана на аснове "добраахвотнага аб'яднання вядомых дзеячаў айчыннай навукі і культуры", якія "ўсведамляюць сваю адказнасць за лёс Беларусі". Рада будзе збірацца не радзей за два разы ў год для абмеркавання найбольш вострых праблем жыцця краіны.

Як адзначыў адзін з сустаршыняў рабочай групы аргкамітэта вядомы беларускі мастак Аляксей Марачкін, у выніку кансультацый і перамоў, якія вяліся з палітычнымі лідэрамі і грамадскімі дзеячамі пасля І Усебеларускага сходу інтэлігенцыі, была дасягнута дамоўленасць аб пашырэнні складу рады да 100 чалавек. Такім чынам, аргкамітэт Усебеларускага сходу інтэлігенцыі часова склаў свае паўнамоцтвы да склікання чарговага форуму.

Марат ГАРАВЫ.

Чырвонай фарбай залілі будаўнічую тэхніку ў Курапатах

Пра гэта паведаміў БелаПАН адзін з "абаронцаў Курапат", які пажадаў застацца невядомым.

Па яго словах, чырвоная фарба — гэта "сімвал крыві дзесяткаў тысяч людзей, закатаваных у Курапатах". "Будаваць катэджы на касцях і крыві — бесчалавечна, і мы будзем бараніць гэтае месца ўсімі даступнымі нам сродкамі", — сказаў ён.

Нагадаем, што 20 мая ў Мінску на пасяджэнні Беларускага рэспубліканскага савета па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны быў зацверджаны праект ахоўных зон помніка гісторыі "Месца знішчэння ахвяр палітычных рэпрэсій 30—40-х гадоў Курапаты".

Ахоўныя зоны ўключаюць і тэрыторыю пляцовак, на якіх размесціліся будаўнічыя базы аб'яднання "Вігеўрабуд", а таксама тэрыторыю аднаго з прыходаў Беларускага экзархата Рускай праваслаўнай царквы. Згодна з рашэннем савета, у ахоўнай зоне Курапат забаронена любое будаўніцтва да зацвярджэння дзяржавай праекта мемарыялізацыі ўрочышча.

Аляксей ШЭІН.

Майкл Козак: у Кангрэсе занепакоены сітуацыяй у Беларусі

Палажэнні "Акта аб дэмакратыі ў Беларусі-2003 ", уключаныя ў рэестр абавязковых расходаў на будучы год, "вельмі сур'ёзна разглядаюцца абедзвюма палатамі Кангрэса" і "шырока падтрымліваюцца абодвума бакамі". Пра гэта БелаПАН заявіў пасол ЗША Майкл Козак падчас свайго візіту ў Маладзечна. Паводле яго слоў, гэта "адлюстроўвае высокі ўзровень занепакоенасці ў Кангрэсе той сітуацыяй, што склалася ў Беларусі".

Акт аб дэмакратыі быў прадстаўлены на разгляд Сената ЗША 25 сакавіка. Дакумент прадугледжвае дадатковую падтрымку дзейнасці па развіцці дэмакратыі ў краіне, у тым ліку няўрадавых арганізацый, незалежных СМІ, садзейнічанне ў правядзенні свабодных і сумленных парламенцкіх выбараў у 2004 годзе, на арганізацыю тэле- і радыёвяшчання на Беларусь. На фінансаванне праграм акта ў 2004—2005 гадах мяркуецца выдзеліць 40 мільёнаў долараў і яшчэ 5 мільёнаў — на развіццё вяшчання радыёстанцый "Голас Амерыкі" і Радыё "Свабода".

Вячаслаў БУДКЕВІЧ, БелаПАН.

Прадстаўніцтва ААН падтрымала «Ратушу»

Ліквідацыя гродзенскага абласнога грамадскага аб'яднання "Ратуша" "сур'ёзна абцяжарыць рэалізацыю ў Гродзенскай вобласці праекта "Інтэрнет" і значна скароціць інфармацыйна-адукацыйныя магчымасці жыхароў горада і рэгіёна. Аб гэтым заявіў рэзідэнт-каардынатар ААН у Беларусі **Ніл БУНЭ** ў лісце Прадстаўніцтва ААН у Беларусі, накіраваным 21 мая начальніку ўпраўлення юстыцыі Гродзенскага аблвыканкама, старшыні абласнога суда і міністру адукацыі Беларусі.

Аб'яднанне "Ратуша" з'яўляецца адным з партнёраў Прадстаўніцтва ААН і Міністэрства адукацыі па рэалізацыі праекта "Інтэрнет" у Гродзенскай вобласці. Гэты праект садзейнічае забеспячэнню доступу да Інтэрнета ўстаноў адукацыі, аховы здароўя, культуры, СМІ, а таксама грамадскіх аб'яднанняў краіны. "Дзейнасць "Ратушы" ў межах гэтага праекта заслугоўвае станоўчай ацэнкі", — адзначаецца ў заяве.

Іван ПАЎЛЁНАК.

У Гродне — серозны менінгіт

Ужо 40 чалавек захварэлі на серозны менінгіт у Гродне. Магчыма, што крыніца заражэння — водаправодная вада.

Большасць захварэлых — дзеці і падлеткі да 14 гадоў, якія жывуць на вуліцах Ліможа, Брыкеля і бульвары Ленінскага камсамолу.

Серозны менінгіт — запаленне мяккіх мазгавых абалонак. Яго ўзбуджальнікам з'яўляецца энтэравірус, які можа знаходзіцца ў розным асяроддзі і перадавацца водным, харчовым і паветрана-кропельным шляхамі.

Урачы рэкамендуюць гараджанам не ўжываць негатаваную водаправодную ваду. У найбліжэйшыя 10 дзён на ўсіх водазаборах горада будзе праведзена гіперхлярыраванне, у сувязі з чым водаправодная вада будзе мець моцны пах хлору. Гэтая вада таксама будзе шкодная для здароўя.

Ірына ЧАРНЯЎКА.

100!

Віза ў Краіну старэйшын

Такая краіна, канешне ж, у рэальнасці не існуе. А калі б была, то доўгажыхар Мінска Станіслаў Станіслававіч Глінскі атрымаў бы пропуск туды без усялякіх пытанняў.

25 мая салдату Перамогі, ветэрану Вялікай Айчыннай спаўняецца 100 год. Дарогу даўжынёй у цэлы век ён прайшоў мужна і годна. Я ўдзячна лёсу за сустрэчу з такім чалавекам і яго неаддзельнай палавінкай, светлым анёлам і вернай спадарожніцай Марыяй Паўлаўнай.

На гэтым леташнім здымку Станіславу Станіслававічу яшчэ толькі 99, праўнучцы Настулі — 10, Марыі Паўлаўне — 92. А зараз — на год болей.

(Працяг чытайце на 2-й стар.)

СКАНДАЛ

Владимир ПАРФЕНОВИЧ:

«Если бы я столько получал, то здесь бы не жил»

Выступая перед Национальным собранием Республики Беларусь, А.Лукашенко заявил, что некоторые депутаты имеют годовой доход больше тридцати тысяч долларов. "Возьмите Верхний город в Минске. Отремонтировали его еще при Вячеславе Францевиче Кебиче, создали уютное место. Горисполком — собственник. Но насоздавали там какие-то структурки, в некоторых активно участвуют депутаты, сдают площади в аренду. И только на одном здании получали по 30—40 тысяч долларов в год. Хорошо живется некоторым "защитникам народа"! Поэтому если мэр хочет работать дальше, то должен немедленно вернуть в собственность эти предприятия и сдать в аренду тем, кто там живет, а не посредникам!.."

На днях Белорусское телевидение озвучило фамилию депутата-миллионера, соучредителя нескольких коммерческих фирм, одна из которых якобы "засветилась" на ввозе в Беларусь просроченных лекарств, — это трехкратный олимпийский чемпион **Владимир ПАРФЕНОВИЧ.**

— Владимир Владимирович, правда, что Вы до сих пор являетесь соучредителем нескольких коммерческих фирм?

— Я действительно был соучредителем двух фирм. Одна фирма — та, о которой говорил глава государства, выступая перед парламентом с посланием. Но это не моя фирма, моих там было всего десять процентов. Уйдя в депутаты, я продал свою долю и ушел оттуда. В другой фирме моих было пятьдесят процентов.

Но на сегодняшний день я не являюсь соучредителем ни одной, ни другой фирмы. После того как стал депутатом, я в этих фирмах даже ни разу не появлялся. Тем более я не участвовал в их работе. Я прекрасно знал, что работаю в парламенте, и понимал, с чем мне придется столкнуться из-за своей принципиальной позиции.

— В эфире БТ прозвучало, что одна из Ваших фирм якобы засветилась на поставках медикаментов с истекшим сроком годности...

— Это глупости. Какая аптека в Беларуси примет лекарства с истекшим сроком годности?! Вы же здравомыслящий человек!.. Если бы Вы работали в области фармации, Вы бы это понимали. Если у препарата истек срок годности, его могут отдать на проверку и потом продлить срок годности. Но если срок годности не продлен, препараты не реализовывают.

Что касается ввоза наркотиков для медицинского использования — у фирмы была соответствующая лицензия и все необходимые документы для работы в этой области.

— Сейчас фирмы, к которым Вы имели самое непосредственное отношение, работают?

— Работают. Насколько успешно? Когда государство за поставленный товар по полгода не возвращает деньги, о каком успешном бизнесе может идти речь?

— Не прибедняйтесь. Теперь вся страна знает, что от деятельности этих фирм Вы кладете в карман 53 миллиона белорусских рублей.

— Это сколько в долларах?

— Примерно 26 тысяч долларов. Но, по версии Лукашенко, Ваши незаконные доходы составляют около сорока тысяч долларов в год...

— И Вы этому верите?.. Если бы я столько получал, то здесь бы не жил...

В ближайшее время депутаты Палаты представителей **Сергей Скребец** *и* **Владимир Парфенович** *намерены потребовать у руководства Первого национального канала предоставить им эфирное время.* ***"Мы хотим изложить свой взгляд на те вещи, в которых нас обвиняют,*** — говорит руководитель депутатской группы "Республика" **Сергей Скребец**, в отношении которого недавно возбуждено уголовное дело *(он обвиняется в создании преступной группы и выманивании государственного целевого кредита на сумму 500 тысяч долларов).* — ***Надеемся, что своего добьемся".***

Если Скребцу и Парфеновичу предоставят эфир, они многое скажут...

Взгляд со стороны

Владимир КОНОПЛЕВ:

«Это не первый случай...»

"Прокуратура имеет право возбуждать уголовное дело в отношении депутатов, если они подозреваются в серьезном преступлении, например, в воровстве в особо крупных размерах, — заявил журналистам заместитель председателя Палаты представителей Владимир Коноплев. Он не согласился с утверждением, что возбуждение уголовного дела в отношении Скребца связано с его политической деятельностью. *"Это не первый случай в Беларуси, когда многие из тех, кто проворовался и в отношении кого возбуждены уголовные дела, увязывают это с политикой",* — сказал Коноплев.

Иван ПАШКЕВИЧ:

«Это настоящая расправа над депутатами!»

— Даже у меня, депутата с немалым стажем, не всегда хватало смелости отстаивать свою позицию, потому что боязно за свою семью, своих близких. И я рад, что находятся такие депутаты, как Владимир Парфенович, которые о многих проблемах нашего государства говорят в открытую. Смелая позиция таких депутатов лично у меня вызывает уважение. Но стоит только парламентарию занять принципиальную позицию, как национальное телевидение в нарушение всяческих норм начинает кампанию клеветы, выливая на депутатов ушаты грязи. Это настоящая расправа над депутатами! И сюжет, показанный по Белорусскому телевидению про депутатов Скребца и Парфеновича, только подтверждает, что существует давление на депутатов.

Уважаемые коллеги! Проявите смелость и поддержите тех депутатов, которым хватает мужества отстаивать свою позицию!

Марина КОКТЫШ.

Лукашенко полетит в Питер «назло надменному соседу»?

Независимая пресса задалась вопросом: а полетит ли Александр Лукашенко в Петербург.

Там в конце мая, как известно, развернутся помпезные торжества в честь трехсотлетия российской северной столицы. По последним данным, ожидаются главы 43 стран. Вероятнее всего прибудет и белорусский руководитель. Но в его пресс-службе пока не могут сказать о визите более конкретно — говорят, что полная ясность будет только на следующей неделе.

Александр КЛАСКОВСКИЙ

В любом случае показательна уже сама постановка вопроса: а полетит ли? Формально Лукашенко — ближайший союзник Путина. Но сегодня их отношения скорее можно назвать проблемными, нежели партнерскими. Конечно, не пригласить белорусского коллегу российский лидер просто не мог. Однако те времена, когда на радостях дорогой гость бил чарки в кремлевских палатах, ныне кажутся фантасмагорией. Теперешние торжества в Питере, скорее, выглядят для бывшего главного интегратора, как в чужом пиру похмелье. Сколь ни обидно, там ему отведена роль бедного родственника. Путин, естественно, предпочтет теплое общение с Бушем, Блэром и прочими мировыми грандами, для коих белорусский президент — изгой и "последний диктатор Европы".

Правда, самая свежая информация из Москвы гласит, что кремлевский хозяин решил совместить приятное с полезным — юбилейные мероприятия с неформальным саммитом лидеров СНГ. Но и в этой компании у белорусского официального лидера уже далеко не прежние позиции. Это при Ельцине можно было красоваться в роли такого, знаете ли, кремлевского баловня. А вот второй российский президент, выступая на днях с посланием Федеральному собранию, ни словом не обмолвился о союзе с Беларусью, который в прежние времена рекламировался как образец интеграции на постсоветском пространстве. При этом СНГ в целом Путин без обиняков назвал сферой стратегических интересов России. По крайней мере, это честно, без всяких там сантиментов насчет братской любви, общих корней и славянского родства.

Иначе говоря, Беларусь вычеркнули из списка кремлевских льготников. Газа в обмен на поцелуи официальный Минск уже никогда не дождется. Москва будет прессинговать по всем правилам рыночной экономики и в духе своих стратегических интересов — проще говоря, в целях тихой экономической экспансии.

А за несговорчивость российский истеблишмент наказывает Лукашенко негласным бойкотом. Путин как бы в упор не замечает белорусского коллегу. Судя по всему, в Кремле проигнорировали некие "радикальные" предложения в рамках двусторонней интеграции, о которых Лукашенко таинственно, намеками говорил пару месяцев назад. Более того, до сих пор не состоялась встреча двух президентов, на которой, по словам Лукашенко, непременно надо обсудить окончательный вариант проекта Конституционного акта Союзного государства. Предполагалось, что такое рандеву пройдет в конце апреля, но Кремль, как видим, спустил вопрос на тормозах. Неизвестно также, когда можно ожидать очередного заседания Высшего госсовета Союзного государства — все сроки давно прошли.

Показательно, что Путин не стал муссировать тему интеграции с Беларусью даже в пиаровских целях, что предрекали аналитики в связи со скорыми уже выборами депутатов Государственной думы, а затем, будущей весной, и президента России. Для пиара же на тему интеграции (все-таки она, как бальзам на душу изрядной части электората) российский лидер выдвинул инициативу создания "четверки" — Организации региональной интеграции, в которую приглашены, кроме Беларуси, Казахстан и Украина. Таким образом у Лукашенко окончательно отбирают амплуа главного объединителя на постсоветском пространстве. Путин, например, не нашел времени встрститься с ним тет-а-тет на недавнем саммите ЕвразЭС в Душанбе. Тем более проблематична такая встреча "средь шумного бала" в Питере.

Петербург вообще саднит в душе Александра Лукашенко. В прошлом году российский коллега посвятил ему там десять часов общения, даже на катере по Неве покатал, да только не сошлись они во взглядах на интеграцию. И через несколько дней ножом в спину ударили безжалостные слова Путина насчет мух и котлет... Так что ныне на берега Невы Александр Лукашенко полетит, говоря пушкинским слогом, "назло надменному соседу".

Конечно, такой сбор мировых лидеров может дать шальной шанс для саморекламы. Помнится, на стамбульском саммите ОБСЕ Лукашенко сумел перед телекамерами пожать руку самому Клинтону (кажется, так ничего и не понявшему). Но в Питере с Бушем такой номер наверняка не пройдет. Уж больно много грязи вылито за последние месяцы на Вашингтон из-за сочувствия к иракскому диктатору.

Кстати, сам юбилей северной столицы навевает интересные параллели. Ведь триста лет назад, закладывая город среди топей, Петр Первый яростно прорубал окно в Европу. Вдумаемся: уже тогда самодержец дремучей империи понял, что без Европы, без открытости миру — не прожить. И теперь сопоставьте это со словами, прозвучавшими из уст белорусского руководителя несколько дней назад. "В Европе вас никто не ждет!" — так "напутствовал" Александр Лукашенко студентов академии искусств. Если такое говорят в 21-м веке, в эпоху глобализации, притом говорят молодежи **европейской** страны, значит — как бы это выразиться помягче — что-то не в порядке с ориентирами у официального Минска.

С другой стороны, действительно трудно надеяться на теплоту, когда с высоких трибун в Минске в направлении прочих столиц веером разлетаются угрозы и обвинения. В последние месяцы доставалось и Москве, и лидерам тех постсоветских государств, что поддержали операцию в Ираке, и уж, конечно, Штатам с их "новым тоталитаризмом"... Так надо ли удивляться, если минскому гостю в Питере не бросятся раскрывать объятия ни гранды мировой политической элиты, ни даже коллеги по СНГ?

("Белорусские новости".)

«Стойкий перед бандитами»

Есть на интернет-странице А.Лукашенко раздел под названием "Почта Президента". Учитывая сложную общественно-политическую ситуацию в Беларуси, скандальность и неоднозначность нынешнего руководства, повальную бедность в обществе, ожидаешь, честно говоря, в этом разделе увидеть букет мнений, общественную дискуссию, в конце концов, мольбу о помощи. А что видишь? Всего пять писем, отобранных строгой цензорской рукой, и те под двумя эксклюзивными рубриками: "Поздравление" и "Благодарность".

Предлагаем нашим читателям ознакомиться с двумя письмами из этих пяти хитов (стиль и орфография авторов сохранены):

Благодарность

Уважаемый Александр Григорьевич! Я являюсь секретарём ПО ОО "БРСМ" ПНГ. Хочется Вас поблагодарить зато, что поддерживаете такое замечательное объединение. Нам ваша поддержка необходима. Спасибо!!!

Дмитрий АДАМОВИЧ, г.Полоцк.

Поздравление

Уважаемый Президент и земляк! Поздравляю вас с Днём Победы! Желаю вам всех-всех благ. Особенно желаю вам терпение за несправедливые оскорбления в ваш адрес и стойкость как руководителя страны перед "бандитским" руководством России и США. Пусть благославит вас Бог.

Сергей ТУРБИНСКИЙ.

Ну как вам насчет "бандитского руководства России и США"? Помнится, в бытность Станислава Шушкевича председателем Верховного Совета в Минск с официальным визитом приезжал президент США Билл Клинтон. И ничего, цветы к Вечному огню самый главный в "бандитском руководстве США" возложил. Чем отдал дань памяти погибшим от нацизма. Установил в Куропатах еще и мемориальную скамейку, чем почтил память жертв сталинских. И американские предприятия у нас открывались совместные, и неправительственные организации из США у нас работали, деньги и гуманитарная помощь из-за океана под оздоровление "чернобыльцев" выделялись. Никто Америку не воспринимал как врага. Теперь вот и в Кремле "бандиты" завелись...

Если бы письма из "Почты Президента" можно было бы обнаружить на каком-нибудь свободном "чате" в Интернете, то это — одно дело, но когда именно их отбирает официальная "мясорубка", то это уже не письма, это уже политика.

Александр СИЛИЧ.

Нашы ваенныя змогуць паехаць за мяжу

22 мая Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі прыняла ў першым чытанні праект закона "Аб парадку накіравання ваеннаслужачых, асоб начальніцкага і радавога складу органаў унутраных спраў, фінансавых расследаванняў Камітэта дзяржаўнага кантролю Рэспублікі Беларусь, органаў і падраздзяленняў, а таксама цывільнага персаналу за межы Рэспублікі Беларусь для ўдзелу ў дзейнасці па падтрыманні міжнароднага міру і бяспекі".

За прыняцце законапраекта прагаласавалі 56 дэпутатаў, супраць — 10.

Дакумент распрацаваны ў Міністэрстве абароны і ўнесены ў парламент прэзідэнтам. Як паведаміў, выступаючы перад дэпутатамі, міністр абароны Леанід Мальцаў, законапраект развівае палажэнні Закона аб абароне, згодна з якім прэзідэнт надзяляецца правам накіроўваць беларускіх ваенных за мяжу для ўдзелу ў міратворчых аперацыях.

Беларусы могуць накіроўвацца за мяжу толькі па іх асабістай згодзе, афармленай у пісьмовай форме. А рашэнне прэзідэнта аб адпраўцы павінна загадзя ўзгадняцца з парламенцкімі камісіямі па міжнародных справах і нацыянальнай бяспецы.

Юрый ПАЦЁМКІН, БелаПАН.

АСОБА

Віза ў Краіну старэйшын

(Пачатак на 1-й стар.)

Знаёмства

Колькі ж гэта прайшло з таго першага, можна сказаць, выпадковага нашага знаёмства? Ну так — дзевяць гадоў без драбнічкі. Як зараз бачу пагодны святочны дзень 3 ліпеня 1994-га — дзень вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў. Адразу некалькі калон рушылі з плошчы Незалежнасці да плошчы Перамогі з кветкамі вечнай удзячнасці героям. На фонеззяючага сіняга неба шырокакрылымі птахамі луналі бел-чырвона-белыя сцягі. Настрой быў у рыфму сонечнаму дню: людзі ўсміхаліся адзін аднаму, маладыя бацькі трымалі на плячах дзетак...

Вось мы ўжо і амаль ля цырка. Ды раптам быццам хмара наляцела. Перад маніфестантамі з нацыянальнымі сцягамі (а на той час, да ганебнага майскага рэферэндуму-95, яны былі яшчэ дзяржаўнымі, неадмененымі!) грозна самкнуліся, загарадзіўшы шлях, ланцугі міліцыянтаў. Людзі абураліся, патрабавалі прапусціць, здзіўляліся: як жа так? Тут, пэўна, нейкае непаразуменне. У шэрагах недапушчаных было шмат ветэранаў, што прайшлі праз вайну да Перамогі. Сярод іх і славуты на ўвесь свет Васіль Быкаў, які першым, таленавіта і мужна, пачаў пісаць на ўвесь свет суровую Праўду аб той страшнай вайне. І вядомы архітэктар Георгій Заборскі — стваральнік абеліска на плошчы Перамогі, які задоўга да яе, на ложку франтавога шпіталя, накідваў абрысы будучага помніка...

Многія тады яшчэ і ўявіць не маглі, што адбылася зусім не недарэчнасць, не прыкрая памылка па нейчым недаглядзе. Гэта як раз быў — дагляд!. Першая, можна сказаць, “ластаўка” той “генеральных лініі”, якую вызначыў для сябе толькі што абраны і на той дзень яшчэ не інаўгураваны прэзідэнт краіны. Лінія, якой цяпер ужо мала хто здзіўляецца: лінія супраць здаровага сэнсу, што вядзе ў нікуды...

На лавачцы ў Купалаўскім парку, куды падаліся многія “няправільныя” маніфестанты (тады яшчэ іх не хапалі, не кідалі ў “варанкі” за краты, не судзілі — гэта ўсё яшчэ было наперадзе), убачыла святочна прыбраную пажылую пару. Ён — высокі, зграбны, не па гадах падцягнуты, з ордэнамі-медалямі на ўсе грудзі — з задуменна-засяроджанай усмешкай глядзеў на прымяты гваздзічок, які трымаў у руцэ. Яна — маленькая, хударлявая, з жывымі агністымі вачыма — церабіла расхінутую кофту, на якой чамусьці не хапала некалькі гузікаў.

— Сядай, дочачка, побач, — ласкава запрасіла яна, даючы мне месца на лаве. — Не думай, што я бамжыха якая. Гэта ж міліцыянт — ну як раз, як мой унук узростам — так шкуматнуў мяне, што аж гузікі на брук пасыпаліся. А што я зрабіла? Толькі і сказала: “Вы што, звар’яцелі, сумленне страцілі? Хто вам даў права не пускаць майго мужа-франтавіка на плошчу Перамогі? Ён жа яе здабываў!”.

— Ну і гарачы ў цябе характар, Марыя, — усміхнуўся ветэран. — А я адразу ўбачыў: шкляныя вочы ў іх, калючыя — пэўна, нейкі загад маюць. Шкада, канешне, што кветачку сваю да помніка не данёс. Хацеў пакласці сваім братам — Віктару і Барысу, на зыходзе вайны абодва загінулі. Я адзін жывы вярнуўся. А колькі родных, сяброў, наогул народу палегла...

Я запытала ў новых знаёмых — Станіслава Станіслававіча і Марыі Паўлаўны Глінскіх:

— Вы, пэўна, дзесьці тут паблізу жывяце, вырашылі ахаладзіцца ў цяньку, пасля пераранага шэсця?

— Якое “паблізу”, ад самага аэрапорта ішлі. Выбраліся з дому, а транспарт ужо адключылі, і мы да плошчы Незалежнасці на сваіх дваіх дачэпалі. Адтуль і да цырка...

— Як — у вашым узросце?!

— А што? Сіла яшчэ ёсць. Мне ж толькі 91, а Марыя зусім “маладзенькая” — 84...

Было...

Мінула дзевяць год. За гэты час мы не раз сустракаліся. З радасцю прыязджаю ў гасцінную, не па-старэчы ўтульную, хоць і сціплую, кватэру-палутарку на першым паверсе шматпавярховага гмаха, што па вуліцы Авакяна. Дзякуй Богу, што пры сучаснай забудове на месцы аджыўшых сваё дамоў і дамочкаў тут зберaглі старыя яблыні, грушы, вішні і тутэйшым жыхарам ёсць дзе пасядзець у засені, бавіць час з дзецьмі і ўнукамі, любуючыся буяннем вясновай квецені.

Праўда, мае знаёмцы ўжо рэдка выбіраюцца нават на лавачку ля ганка, ўсё ж гады даюць сябе знаць. 25 мая гаспадару спаўняецца 100 гадоў! І столькі ўсяго было на ягоным шляху, што нельга не здзіўляцца: да глыбокай старасці ўдалося захаваць такі ясны розум і мудрасць, душэўную чысціню і стойкасць перад усімі выпрабаваннямі лёсу.

...Нядаўна Станіслаў Станіслававіч перанёс цяжкую аперацыю, атрымаў, нарэшце, І групу інваліднасці. З болем бачу — саслабеў. Пры доўгай размове стамляецца, ідзе ў другі пакой перадыхнуць на некалькі хвілін. Але госця з парога сустракае, таропка накідваючы на плечы “парадны” пінжак з узнагародамі: свята ж!

9 мая я прыехала павіншаваць сям’ю Глінскіх з Днём Перамогі. Мы сядзелі за сталом, накрытым увішнай і лёгкай, як птушка, гаспадыняй. Па-ранейшаму яна атуляе сваёй шчырай гасціннасцю і цеплынёй. А якія фірменныя бліны пячэ — за вушы не адцягнеш. З-пад акуляраў бліскаюць па-маладому агністыя вочы, жывая гутарка перасыпана смехам, жартамі. Уяўляю, якой вабнай яна была сваёй вясновай парой.

— Прызнавайцеся, Марыя Паўлаўна, у вас тады, напэўна, адбою ад хлопцаў не было?

— Ой, дочачка, скажаш. У нас вялікая сям’я была, жылі ў беднасці, не да гуляў асабліва было. І не прыгажуня я зусім.

— “Не прыгажуня”, а сама за другога ледзь не выскачыла! — жартаўліва ўпікнуў сваю палавіну “раўнівы” муж.

— І выскачыла б, каб ты хоць на дзень спазніўся! — горача ўскінулася яна. І ўжо да мяне:

— Ну, быў у мяне тады жаніх Ігнат, неблагі, нават сімпатычны хлопец. Але неяк прыходжу адна на вечарынку да сяброўкі, і тут мяне незнаёмы малады чалавек танцаваць запрашае. Такі далікатны, абыходлівы, паважлівы, хоць і не надта гаваркі. А прыгожы, а танцор! Як закруціў у вальсе, дык усё і паплыло перад вачыма. Апынулася на дзесятым небе, пра ўсё на свеце забылася.

— І пра Ігната?

— Той кіпеў, злаваўся, нават пагражаў адпомсціць саперніку. Я папрасіла ў яго прабачэння, бо не хацела крыўдзіць. Але хіба вінавата, што раней Стася не сустрэла?

— А вы, Станіслаў Станіслававіч, помніце, як усё было?

— Як не помніць? Было ж “нядаўна”, ішоў 1929 год... Бачу, стаіць ля сцяны худзенькае, у старой кофтачцы дзяўчо. Быццам нічога асаблівага, а падняла вялікія прамяністыя вочы — душу да дна прасвяціла. Праводзіў яе дадому, потым у тэатр запрасіў (цяпер Купалаўскі), у наш рабочы клуб — там я іграў на трубе. Ну і як прыстойны чалавек у хуткім часе зрабіў прапанову...

— Відаць, вы скарылі будучую жонку не толькі знешнасцю, а і інтэлігентнасцю, талентам танцора і музыкі. Дзе ж навучыліся гэтаму?

— Перш за ўсё ў сям’і, дзе бацькі сваім прыкладам вучылі годнасці і павазе да іншых. Нарадзіўся я ў самым цэнтры Мінска, быў хрышчаны ў каталіцкай катэдры на цяперашняй плошчы Свабоды. Пры Саветах нельга было маліцца, і я ледзь не плакаў, калі з храма выкідвалі рэчы, пераптварылі яго ў нешта гаспадарчае. Але памкненне жыць дабром, па-хрысціянску ўсё ж засталося некранутым зернейкам.

— Пра танцы-музыку вы не сказалі...

— Мы з братам Барысам служылі разам у чырвонаармейскай чыгуначнай часці, і выйшаў загад стварыць там аркестр. Далі нам у рукі медныя трубы — бас і

На гэтым здымку 80-гадовай даўнасці — музыканты-чырвонаармейцы Станіслаў і Барыс Глінскія (чацвёрты і пяты злева ў верхнім радзе).

барытон, а іграць не ўмеем. Вучыліся, пыхцелі над азамі нотнай граматы. Спадабалася! Чакайце, я вам зараз нешта пакажу...

Стары падняўся з-за стала, падышоў да шафы і хутка знайшоў, што шукаў.

— Вось, глядзіце, на здымку той наш аркестр. Гэта — мы з Барысам. А гэта, — працягнуў ён мне тоўсты зжоўклы сшытак, — цудам з 23-га года ў сястры захавалася.

Дзіва: нібыта не рукой музыкі-каліграфа выведзены, а друкарскім спосабам адціснуты ноты розных аркестровых п’ес: тут “Марш Октября” (ну, як жа тады без яго?), і “Прощание славянки”, полька “Бабочка” і вальс “Березка”...

— А хто ж іграў на вашым вяселлі?

— Якое вяселле, дочачка, пры нашай бядноце? — уступіла Марыя Паўлаўна. — Распісаліся мы ў загсе, прыйшлі да нас, селі за стол, перакусілі чым Бог паслаў. Пасяліліся ў цесным катушку, потым сваімі рукамі са Стасем дамок сабе ладзілі. Цэглу на сабе цягалі аж за два кіламетры, ніякай работы не баяліся.

— Станіслаў Станіслававіч, вы ж маглі пайсці па музычнай частцы, а выбралі цяжкую рабочую прафесію.

— І не адну. Я не шкадую аб тым. Пэўна, ад бацькі спрыт займеў у руках. Яшчэ ў маладыя гады асвоіў даволі рэдкую тады спецыяльнасць шафёра, працаваў на розных будоўлях. Магістраль Мінск—Масква, дарога Орша—Лепель, мост у Барысаве і шмат яшчэ чаго — мая работа. Нагружу каменнямі сваю трохтонку — аж прасядае. Але ніводнай аварыі. І потым — на заводзе, у чыгуначных майстэрнях — любая, самая тонкая работа мне лёгка давалася: любую дэтальку абмазгую, вылічу, вытачу і прыладжу як мае быць.

— Гэтае ўмельства і на вайне было не за плячыма насіць?

— Само сабою.

Вайна

На фронт ён пайшоў з першага ж дня, пакінуўшы на волю лёсу Маню і чацвёра дзетак. Але хутка часць трапіла ў акружэнне — немцы пёрлі, як ашалелыя, у нас жа абарона рассыпалася. Удалося ўсё ж прарвацца, трапіць у лес. На Чэрвеньшчыне ў атрадзе імя Шчорса партызаніў да выгнання немцаў. А там — за баранку і на фронт, дабіваць ворага.

— Чулі, пэўна, песню франтавога шафёра, яна быццам проста пра вас:

Через реки, горы и долины,
Сквозь пургу, огонь и черный дым
Мы вели машины, объезжая мины,
По путям-дорогам фронтовым...

— Так — і па мінах, і пад снарадамі, і пад бомбамі, а груз як найхутчэй даімчы. Скінуў — стрымгалоў назад, за новым грузам. Нават два слоўцы дадому чыркануць не было калі, ды і шматок паперы паспрабуй знайсці.

— Што вам даводзілася перавозіць?

— Рыштунак, боепрыпасы, правіянт салдацкі — пшонку ды пшонку. Бачыць яе да гэтай пары не магу!

— Вайна для вас скончылася, здаецца, пад Кёнігсбергам?

— Во гэта была крэпасць дык крэпасць! Тысячамі нашы хлопцы клаліся штодня ля яе сценаў. Там мяне так кантузіла, што і сёння не разлучаюся са слухавым апаратам.

— А тым часам як вы, Марыя Паўлаўна, з чатырма дзецьмі на руках, перажылі ліха?

— І не пытайцеся, дочачка. Каго — на рукі, каго — за руку, хто — за прыпол ці поплеч. У лесе ад немцаў хаваліся, па дарогах з агню ды ў полымя бадзяжылі, у блакаду ў гнілым балоце гібелі. Пасля вызвалення, калі дабраліся дадому (ён на гэтым самым месцы стаяў, дзе зараз жывём), зноў жахнуліся. Замест дома — папялішча, па ім замурзанае кацяня лазіць, жаласна мяўкае...

— І ўсё спачатку?

І ўсё спачатку...

Зноў яны ў матчыным дамку прытуліліся ўсі табарам.

— Я правадніцай на чыгунку пайшла, потым нянькай у бальніцу. Стась, амаль зусім аглухлы, пасля дэмабілізацыі ніяк працу не мог знайсці, пакуль тут, у аэрапорце, акумулятаршчыкам не ўладкаваўся. Са шкоднымі рэчывамі справу меў, з сернай кіслатой — страх!

— Падаецца, няма на свеце такіх страхаў, праз якія б вы не прайшлі, не адолелі. Але ж... Мо ўспомніце свой самы светлы дзень?

— Калі выйшла на ганак і бачу: ля веснічак з рэчмяшком салдат стаіць, вышэзны і худзюшчы. Сэрца пакацілася: Стась!

— А вы, Станіслаў Станіслававіч, што прыгадаеце?

— Як з крыкам “Тата!” дзеці выбеглі, павіслі ў мяне на шыі: Галя, Толік, Ала, Ліля. Усе чацвёра, усе яшчэ жывыя...

Стары чалавек змаўкае, не ў сілах гаварыць.

— Прабачце, што значыць “яшчэ жывыя”? Вайна ж скончылася.

— Каб жа так! Пачынацца яна пачынаецца, але чамусьці не канчаецца, гэтая пачвара. Праз гады і дзесяткі год даганяе не толькі тых, хто ваяваў, а і бязвінных дзетак. Забірае жыцці, калечыць, перакручвае і перакрэслівае лёсы. Старэйшай, Галі, не стала хутка пасля Перамогі, яшчэ праз некалькі год памёр і Толік. Хіба ж магло прайсці бясследна ўсё, што перанеслі? Ала з Ліляй засталіся, падарылі нам з Марыяй чацвёра ўнукаў і шэсць праўнукаў. А магло б яшчэ колькі быць!

Паспрабуй не пагадзіцца з ветэранам: вайна — гэта заўчасна зніклыя і ненароджаныя дзеці, будучыня з параненай памяццю. У кожнай сям’і тое пацвердзяць, хоць сярод новых, не зведаўшых, на шчасце, таго ліхалецця пакаленняў сустракаюцца такія, каму тое — нібы далёкая казка, што іх не тычыцца. Для адных мінулая вайна — незагойная рана, нескончоная трагедыя. Для другіх — палітычная гульня, свядомая кан’юнктура.

Трывогі і мары

...За святочным сталом мы вярнуліся і на дзевяць гадоў назад, калі салдату Перамогі перакрылі шлях да плошчы Перамогі.

— Што мяне тады моцна ўразіла: прапускалі толькі тых, хто пад чырвонымі сцягамі і з партрэтамі Сталіна. Быццам час крутанулі назад. Ну колькі можна цягаць тыя партрэты? Калісьці мы не ведалі праўду пра гэтага цмока, а цяпер?

Ён крыху аддыхаўся, глытнуў гарбаты і працягваў:

— Вы не думайце, што я стары і нічога не разумею. Хай сабе застаўся з адным вокам і з батарэйкамі на падзарадцы для слухаўкі. Але ў галаве батарэйкі яшчэ не перагарэлі, і сам мікічу, што да чаго.

Як гэта так — дзяліць ветэранаў на “сваіх” і “чужых”? Я што, на іншым баку ваяваў, Радзіму не засланяў? Гэта, пэўна, дзеля “патрыятычнага” выхавання моладзі робіцца? Той, хто не так даўно Гітлера ўхваляў, цяпер Сталіна згадвае любіць. Ну і бязглуздзіца! Ды калі той Сталін такі ўжо недатыкальны “геній”, то чаму вайну не прадухіліў, а развёў “любоў і дружбу” з Адльфам-людажэрцам, уступіў з ім у хаўрус дзеля перадзелу Еўропы, а ў самога краіна да абароны была не падрыхтаваная? Гэта ж столькі ахвяр — незлічона, што ў пачатку, што на завяршэнні вайны. Сам сведкам быў. Ці ж можна маліцца на таго, каго ў народзе справядліва “крывавым” назвалі?

Пытанні, пытанні. Яны вярэдзяць сэрца, закранаюць не толькі адышоўшае.

— Скажыце, у якой жа краіне я жыву? Хіба за тое ваяваў, каб бачыць, як пакутуюць у галечы землякі, як нас кормяць хлуснёй і пустымі абяцанкамі. Як валакам цягнуць назад, у мінулае, ад якога мы, здавалася, пачалі было адыходзіць.

Слухаю ветэрана і думаю: і зараз, калі іншыя так-сяк дажываюць свой век, гэты не толькі аб уласным рупіцца. Станіслава Станіслававіча Глінскага хвалюе лёс краіны, не дае спакою, што зараз, як і ў 20—30—40-я, паўсюль шукаюцца “ворагі”, сеецца злосць на ўсіх, хто думае “не так”.

— Скажу не тоячыся: калі шукаць сапраўдных ворагаў, дык лічу: гэта — бальшавікі, камуністы. Яшчэ падлеткам быў, як чэкісты схапілі мяне, кінулі ў нейкі смярдзючы падвал, мучылі, патрабуючы, каб нешта дрэннае на суседзяў нагаварыў. І расстралялі б, як сябра-суседа па камеры. Ды тыф дапамог! Валяўся заўшыўленым дахадзягам у гарачцы, і мяне выкінулі ў споднім проста на мароз. Дзякуй Богу, незнаёмыя добрыя людзі ўратавалі... Колькі помню сябе, ледзь не ўсё жыццё — пад нейкай пагрозай, страхам. І зараз тое, бо тыя ж камуністы, хоць і з прыхаванымі білетамі, у кіруючых крэслах сядзяць, а кіраваць не ўмеюць. Толькі б ім уціскаць народ, які і без таго нагараваўся.

Старому мінчаніну — пэўна, такіх у сталіцы не многа засталося — неяк і не верыцца, што ўсё XX стагоддзе прапусціў праз свой лёс і што ўвасабляе сабою жывую гісторыю Бацькаўшчыны. І хоць сілы ўжо не тыя і загадваць далёка не выпадае, усё ж-такі песціць у глыбіні душы мару:

— Эх, прайсціся б яшчэ хоць разок па горадзе, дзе хлапчанём ведаў ледзь не кожную будыніну.

Яму хочацца бачыць, як адраджаецца жывы беларускі дух, паўстаюць аблічча ўжо знішчанай даўніны.

— І каб можна было ісці куды хочаш па вуліцах і плошчах і ніхто не заступаў табе дарогу. І дыхалася лёгка, вольна. Ну не мне, дык унукам і праўнукам, усім нашчадкам.

Хай збудзецца Ваша запаветнае жаданне, дарагі Станіслаў Станіслававіч! Прыміце шчырае віншаванне з адметнай датай — 100-гадовым юбілеем — і нізкі паклон за Ваш з Марыяй Паўлаўнай жыццёвы подзвіг. Дабра Вам у хату, здароўечка ранейшага, маладога, цеплыні родных і сяброў. Вы заслужылі візу ў Краіну старэйшын, якімі можа ганарыцца Беларусь.

Святлана КЛІМЕНЦЕНКА.

ПУЛЬС

На адно месца — 13 беспрацоўных

Гарадская служба занятасці з пачатку года зарэгістравала 4,6 тысячы беспрацоўных. На 1 мая іх колькасць дасягнула 9100 чалавек. Няўхільнае абвастрэнне сітуацыі на рынку працы тлумачыцца перш за ўсё праваламі ў дзейнасці прамысловых прадпрыемстваў.

З пачатку года 38 з іх паменшылі аб’ёмы вытворчасці, індустрыя горада ў цэлым не справілася з заданнем па тэмпах росту вытворчасці. Рэнтабельнасць рэалізаванай прадукцыі знізілася ў параўнанні з апошнім кварталам мінулага года, а запасы гатовых вырабаў на складах дасягнулі 43% ад іх месячнага выпуску. За студзень—красавік колькасць стратных прадпрыемстваў склала 132, а 140 наймальнікаў прадставілі ў Цэнтр занятасці спісы на скарачэнне 1822 работнікаў.

Найбольш масавае звальненне адбываецца ў вытворчых аб’яднаннях “Маналіт” і “Віцязь”, у акцыянерных таварыствах “КІМ” і “Віцебскія дываны”, на станкабудаўнічым заводзе “Вістан”.

За кошт скарачэння штатаў узровень беспрацоўя перавысіў 4%. У гарадскую службу занятасці штомесячна звяртаецца ў сярэднім 1150 чалавек, што на 100 чалавек больш, чым год таму. На адну вакансію прэтэндуе 13 беспрацоўных.

«Хлебнае» месца на рынку

Цяжка знайсці ў Віцебску больш “хлебную” пасаду, чым кантралёр калгаснага рынка. Той, каму яна даручана, займаецца размеркаваннем і юрыдычным афармленнем гандлёвых месцаў для збыту тавараў, якія належаць дробным прадпрымальнікам.

Працэс афармлення не вельмі хуткі, а прадпрымальнікаў шмат і некаторыя з іх не супраць “падмазаць”, каб афармленне месцаў было паскорана. За гэта і такса ўстанавілася: 200 долараў за адно месца.

Аб гэтым стала вядома супрацоўнікам Упраўлення па барацьбе з эканамічнымі злачынствамі УУС аблвыканкама, і яны пачалі сачыць за адным са старшых кантралёраў Смаленскага рынка Віцебска. Неўзабаве ён быў затрыманы падчас перадачы яму хабару ў суме 600 долараў — за нечарговае афармленне трох гандлёвых месцаў.

Супраць кантралёра ўзбуджана крымінальная справа згодна з артыкулам 430 ч.2 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь “Атрыманне хабару”.

Сяргей БУТКЕВІЧ.

Мяса і малако ўтрымліваюць радыенукліды

Праверыўшы мяса дзікіх жывёл, спецыялісты Гомельскага абласнога клінічнага цэнтра гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя прыйшлі да высновы, што паляванне ў тутэйшых лясах нават праз 17 гадоў пасля аварыі на ЧАЭС застаецца заняткам вельмі небяспечным.

Узровень утрымання радыеактыўнага цэзію ў мясе лася перавысіў дапушчальныя нормы ў 5, а ў мясе дзіка — у 10 разоў. Але медыкаў больш засмуціў той факт, што прыкладна гэткі ж узровень забруджвання малака ў прыватным сектары Нароўлі. Праўда, аматары галоўнага прадукта падворкаў могуць супакойваць сябе тым, што вялікія дозы цэзію выяўлены толькі ў чатырох працэнтах узятых на аналіз малакапрадуктаў.

Наталля ВАСІЛЕВІЧ.

Скарочаны тэрмін выплат для ўкладчыкаў «БелБалтыі»

Зменены парадак датэрміновага вяртання грашовых сродкаў укладчыкам ТАА “Банк ”БелБалтыя”, якія заключылі з ААБ “Беларусбанк” дагаворы на пагашэнне запазычанасці збанкрутаванага банка. Тэрміны выплат для ўкладчыкаў “БелБалтыі”, якія прадстаўляюць сацыяльна найменш абароненую частку грамадства — пенсіянераў і інвалідаў, скарочаны.

Цяпер на працягу месяца з даты прыняцця станоўчага рашэння змогуць атрымаць наяўнымі ўсю належную ім суму грошай інваліды І і ІІ груп, а таксама 1000 долараў ЗША асобы, якія дасягнулі пенсійнага ўзросту. Рэшта гэтай катэгорыі грамадзян будзе выплачана праз год.

Аляксей АРЭШКА.

У Калінкавічах абараняюць у судзе права на бясплатнае харчаванне

Прадстаўнікі асветніцкага грамадскага аб’яднання “Грамадства і мы” з Калінкавічаў звярнуліся ў Канстытуцыйны суд Беларусі з заявай, у якой выказваецца просьба адмяніць пастанову Савета міністраў Беларусі № 1076 ад 8 жніўня 2002 года.

У выніку гэтай пастановы жыхары Калінкавічаў пазбавіліся ільгот і кампенсацый, прадугледжаных законам “Аб сацыяльнай абароне грамадзян, якія пацярпелі ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС”. У прыватнасці, у школах раёна скасавана бясплатнае харчаванне для школьнікаў і магчымасць аздараўлення.

Між тым дадатковае абследаванне экалагічнай сітуацыі ў Калінкавічах, праведзенае аблгідраметам 19 лістапада 2002 года, пацвердзіла перавышэнне ўтрымання цэзію-137 больш як 1 кюры/ кв. км. Даследаванні, праведзеныя Інстытутам радыяцыйнай медыцыны “Белрад” у школах горада, засведчылі значнае перавышэнне дапушчальных дозавых нагрузак у дзяцей.

Аляксей ШЭІН.

Курган Славы каля Мінска, май 2003 г.

Фота IREX/ProMedia.

«Не зусім забыты лес»

У Мінску адбылася прэзентацыя дакументальнага фільма Чэшскага тэлебачання “Не зусім забыты лес”, прысвечанага Курапатам.

Стужка працягласцю 28 хвілін, створаная кінапубліцыстамі Марэкам Душакам і Анджэем Соўкупам пры падтрымцы чэшскай дабрачыннай арганізацыі “Чалавек у няволі”, была ўпершыню паказана ў Чэхіі 16 сакавіка.

Як адзначыў каардынатар грамадскай ініцыятывы “За ўратаванне мемарыялу Курапаты”, культуролаг Вацлаў Арэшка, фільм плануецца перакласці на беларускую мову, размножыць яго і выкарыстоўваць у асветнай дзейнасці актывістаў ініцыятывы на тэрыторыі Беларусі.

Паводле слоў вядомага даследчыка сталінскіх рэпрэсій, дацэнта Беларускага дзяржуніверсітэта Ігара Кузняцова, гэтая карціна атрымала шырокі грамадскі рэзананс і неўзабаве будзе паказана па тэлебачанні Украіны, а таксама паказана на кінафестывалях у Германіі і Польшчы. Фільм пра Курапаты, паведаміў І.Кузняцоў, плануюць зняць і польскія кінематаграфісты.

Марат ГАРАВЫ.

РЭГІЁН

У гонар народнага доктара

У памяшканні раённага вузла сувязі ў Браславе адбылося гашэнне спецыяльнага штэмпеля паштовага канверта з арыгінальнай маркай, выпушчанай у гонар знакамітага ўрача Станіслава Нарбута (1853—1926). Па часе яна супала з пачаткам працы VI Міжнароднай краязнаўчай канферэнцыі “Браслаўскія чытанні”, на якой навукоўцы з пяці краін прачыталі 45 дакладаў і часта ўзгадвалі імя лекара, асветніка і грамадскага дзеяча.

У свой час Нарбут закончыў Мюнхенскі універсітэт, на свае сродкі пабудаваў у азёрным краі бальніцу, безадмоўна лячыў усіх, хто да яго звяртаўся. Пасля ягонай смерці людзі сабралі сродкі і на магіле на Замкавай гары ўзвялі манумент, які дагэтуль упрыгожвае райцэнтр.

Трагедыя на пасяўной

Жах перажылі жыхары Белькаўскага сельсавета, даведаўшыся аб жорсткім забойстве галоўнага эканаміста калгаса “Чырвоны маяк” Пастаўскага раёна. У той дзень 47-гадовы спецыяліст, маці дзвюх дачок, была дзяжурнай на тэрыторыі мехмайстэрні, дзе потым і знайшлі яе моцна знявечаны труп.

Як устаноўлена следствам, напярэдадні сюды заехаў 26-гадовы жанаты трактарыст і, магчыма, дамагаўся жаночай ласкі. Сустрэўшы адпор, ён забіў няшчасную, а праз некаторы час і сам застрэліўся, усвядоміўшы, што нарабіў. Вядома толькі, што падчас службы ў войску механізатар лячыўся ад псіхічных захворванняў, і калі ён выпіваў, то проста вар’яцеў.

Лета без вады

На працяглы тэрмін спынілася падача гарачай вады ў Глыбокім.

Маніторынг водазабеспячэння насельніцтва, праведзены спецыялістамі Цэнтра гігіены і эпідэміялогіі, паказаў, што і халодная вада паступае ў дамы з павышаным утрыманнем нітратаў і шкодных элементаў. У прыватнасці, толькі па жалезе максімальная канцэнтрацыя перавышае норму ў 1,2—1,8 раза, а ў раёне малочна-кансервавага камбіната, дзе найбольш часта здараюцца перабоі з вадой, перавышэнне ў 3 разы робіць ваду надзвычай жорсткай.

Абяцанкі каторы год

Дарэмным аказаліся спадзяванні медыкаў Міёрскага раёна на хутчэйшае завяршэнне будаўніцтва новага корпуса райбальніцы. Добра яшчэ, што гэты аб’ект наогул не выключылі, як 21 аналагічны, з Дзяржаўнай праграмы будаўніцтва ўстаноў аховы здароўя.

На гэты раз здаць пад ключ бальнічны комплекс у Міёрах вырашылі ў 2005 годзе. Эпапея з будаўніцтвам мясцовай бальніцы тут, як і ў суседняй Шаркоўшчыне, цягнецца з 1997 года.

Уладзімір ШЫК.

РАКУРС

Многодетные семьи, помощи не ждите. «Так традиционно сложилось...»

Вы когда-нибудь пробовали подсчитать, в какую сумму обходится родителям вырастить своего ребенка, давая ему, по возможности, все необходимое? А если ребенок не один, а, скажем, четверо? Или пятеро?..

Многодетным семьям помогает государство, возразите вы и будете правы. Вот только помощь его длится не бесконечно...

В настоящее время в Беларуси официально насчитывается около 98 тысяч многодетных семей. На самом деле эта цифра в несколько раз больше. Дело в том, что с достижением детьми 18-летнего возраста семья утрачивает статус многодетности, а вместе с ним и все предоставляемые ей льготы. Все бы ничего, да вот только не каждый ребенок из подобной семьи, окончив школу, становится финансово независимым человеком и начинает зарабатывать деньги себе на пропитание. Речь, разумеется, идет не о тех молодых людях, которые категорически отказываются работать. Просто некоторые, проявляя здоровые амбиции и желая чего-нибудь добиться в жизни, продолжают учиться дальше и в большинстве своем не могут нормально трудоустроиться.

Как быть в этом случае? И что об этом сказано в нашем законодательстве?

В документе, именуемом “Кодексом о браке и семье”, существует лишь определение многодетной семьи, по которому *“многодетной является семья, в которой на иждивении и воспитании находятся трое и более детей”*. На этом все.

Чтобы хоть как-то разобраться в сложившейся ситуации, я позвонила в Министерство труда и социальной защиты населения Беларуси. Сотрудница, отказавшаяся представиться, согласилась, что такая проблема действительно существует, однако заметила, что решать ее никто не собирался и, видимо, не собирается в ближайшем будущем. А на мой вопрос о том, почему все-таки не учитывается, работают повзрослевшие дети или нет, она ответила: *“Так традиционно сложилось”*. Ну что же, в нашей стране традиции всегда были высоко чтимы и соблюдаются очень свято...

Я обратилась за комментарием в Белорусский союз женщин. Там также отметили, что эта проблема является одной из самых наболевших, попутно заметив, что еще несколько лет назад льготы, предоставляемые многодетным семьям, сохранялись на время обучения детей. Сегодня же, в связи со сложной экономической ситуацией в республике, все отменено...

Ирина Саканцева, мать пятерых детей (троим из них уже исполнилось по 18 лет), говорит: *“Мы не просим помочь нам материально, научились как-то сами обходиться. Очень обижает, что меня уже даже многодетной не считают, как будто трое старших детей совсем и не мои. Если раньше на День матери хотя бы поздравляли (мелочь, а приятно!), на встречу с президентом приглашали, то теперь даже и не вспоминают. А давно обещанную медаль матери-героини до сих пор вручить никак не соберутся”.*

Конечно, по поводу многодетных семей можно много спорить. Стоит ли вообще предоставлять им льготы или нет, — вопрос довольно актуальный в наше время. Я согласна, что детей нужно рожать столько, сколько можешь прокормить. Но ведь некоторые высокопоставленные чиновники периодически кричат о сложной демографической ситуации. Но для того чтобы “заставить” больше рожать, одного крика мало. Нужно поощрение (в основном материальное), чтобы можно было со всеми своими детьми достойно существовать. И если повысить уровень жизни не удается, то хотя бы стоит предоставить таким семьям реальные льготы и гарантии, которых сегодня никто дать не может.

Мария РУСАКОВИЧ.

Народная Воля 23 МАЯ 2003 г.

ГЕРМАНІЯ СЁННЯ

Урок для ўсёй Еўропы

(Заканчэнне. Пачатак у №89.)

Даследчыкі зрабілі нечаканае адкрыццё, якое вымушае па-новаму глядзець на германскую праблему.

Па заказе Гандлёва-прамысловай палаты ЗША праведзена даследаванне германскага рынку. Яно і выявіла нечаканы факт.

Тое, што ў Германіі працуе шмат амерыканскіх фірм, добра вядома. На заакіянскіх прадпрыемствах і іх дачэрніх фірмах тут увіхаецца каля 800 тысяч чалавек, што складае 2 працэнты тутэйшага рынку працы. Вядома і тое, што амерыканскія фірмы працуюць у ФРГ больш эфектыўна, чым айчынныя нямецкія. Але даследаванне паказала, што амерыканцы ў Германіі працуюць у два разы эфектыўней, чым самі немцы. Заўважце, не трохі лепш, не на нейкія там працэнты, а ў два разы эфектыўней. І гэта ў неспрыяльных нямецкіх умовах!

Чым жа амерыканцы бяруць?

Чарада піраній у вадаёме з карасямі

Амерыканская мадэль бізнесу вядомая. Як і яе адрозненні ад еўрапейскай і перавагі над апошняй. Аб гэтым шмат пішуць апошнім часам вядучыя еўрапейскія выданні, не спыняюцца дыскусіі эканамістаў і экспертаў старога кантыненту. У згаданым даследаванні, праведзеным па заказе Гандлёва-прамысловай палаты ЗША, выяўлены найбольш характэрныя перавагі бізнесу па-амерыканску, а таксама слабасці цяперашняй нямецкай мадэлі. Ды і не толькі яе, але і другіх краін Еўропы.

Галоўнае адрозненне амерыканскага падыходу да бізнесу ад нямецкага, ды і ўсяго еўрапейскага — гэта прынцып атрымання максімальнага прыбытку. Дзеля такой мэты падпарадкавана ўсё. На яго вялікасць прыбытак моляцца ўсе. У Германіі ж галоўным лічыцца сацыяльная абароненасць рабочага. Яна ставіцца вышэй, чым прыбытковасць кампаніі.

Вось яно, галоўнае разыходжанне. Чый жа падыход лепшы? Мяркую, што большасць нашых грамадзян падтрымае нямецкі падыход. Ды і як гэта не падтрымаць. Але не будзем забываць, да чаго ён прывёў Германію.

Нямецкі падыход абсалютна не прымальны за акіянам. Ён супярэчыць нават амерыканскай мары. Бо там лічыцца, што ўсю волю, сілу, уменне варта накіроўваць на атрыманне прыбытку. І ў гэтым — глыбокі сэнс. Будзе прыбытак — будзе і ўсё астатняе: дабрабыт, добры настрой і перспектыва. А без грошай якое жыццё? У Германіі такі падыход з'едліва называецца "каўбойскім стылем" ці "амерыканскімі парадкамі". Абодва выразы гучаць, як лаянка. І ў гэтым таксама ёсць глыбокі сэнс. Як можна сёння ўзяць на работу чалавека, а заўтра выкінуць яго на вуліцу, каб толькі мець больш эфектыўныя вынікі.

Таму з першага адрознення выцякае і другое. Працоўнае заканадаўства Амерыкі больш жорсткае, суровае, чым у Германіі.

Але ж амерыканскія фірмы тут, у ФРГ, працуюць у тых жа ўмовах, што і іх нямецкія партнёры. Чым жа тады яны бяруць? Аказваецца, ім удаецца знаходзіць, як кажуць, залатую сярэдзіну. Скажам, у ФРГ вялікая роля належыць прафсаюзам. І ў ЗША таксама моцныя прафсаюзы. І амерыканскія бізнесмены навучыліся ладзіць з імі. Таму яны знаходзяць паразуменне і з нямецкімі абаронцамі правоў працоўных.

Больш за тое, ім удалося заразіць нямецкіх грамадзян, якія працуюць у амерыканскіх фірмах, сваімі заакіянскімі падыходамі да справы. Адзін з такіх падыходаў — уцягненне рабочых у працэс прыняцця рашэнняў. Гэта згуртоўвае калектыў і нацэльвае яго на лепшы канчатковы вынік, словам, на атрыманне прыбытку.

Другі амерыканскі прынцып — кліент заўжды правы. Вядома, ён прыжыўся і ў Еўропе. Ды не ў такой ступені, як за акіянам. Там ён — не пустыя словы, а закон. У Германіі ж ён так і не пусціў глыбокія карані паўсюдна. Вось з-за гэтага амерыканцы і абыходзяць сваіх канкурэнтаў.

Чарговы прыём заакіянскіх спецыялістаў — стварэнне структур, якія можна назваць адаптацыйнымі. Словам, яны дапамагаюць адаптавацца да мясцовых умоў. Гэта аддзелы збыту ці сервіса. Іх клопат — арыентацыя на звычкі і філасофію тутэйшага спажыўца. Такія структуры, як правіла, камплектуюцца мясцовымі спецыялістамі, якія добра ведаюць нюансы тутэйшага вядзення бізнесу і патрэбы спажыўцоў.

Калі гаварыць коратка і вобразна, дык амерыканцы вядуць сябе на нямецкім рынку нібы піраніі, якіх запусцілі ў вадаём, дзе нямала карасёў. Вядома, што карась — рыба лянівая, не надта паваротлівая, але ўмее хавацца ў зарасніку. А піранія агрэсіўная, не дае спакою нікому. Калі такія рыбы аказваюцца ў адным вадаёме, дык піранія вымушае карася актыўней рухацца, а той у сваю чаргу прывучае першую быць больш разважлівай, прыстасоўвацца да хітрыкаў тутэйшых насельнікаў.

Цяпер у Германіі і іншых краінах старога кантыненту ўсё больш схіляюцца да бізнесу па-амерыканску. *"Эканамічная палітыка Еўропы павінна стаць больш амерыканскай",* — кажа вядомы палітык, член Еўракамісіі, які адказвае за ўнутраны рынак, Фрыц Болькенштайн. Гэтую яго думку газета "Франкфуртэр альгемайне" нават вынесла ў загаловак інтэрв'ю з ім. Камісар Еўрапейскага Саюза па праблемах рынку сцвярджае, што эканамічныя і сацыяльныя сістэмы краін варта рэфармаваць так, каб яны сталі больш падобнымі на амерыканскія. На яго думку, аптымальнай была б нейкая "сярэднеатлантычная мадэль", якая ўзяла б лепшае з амерыканскай і еўрапейскай. Калі ж Еўрасаюз хоць часткова не пойдзе па амерыканскім шляху, дык ён ніколі не дасягне афіцыйна вызначанай высокай мэты: да 2010 года стаць самай канкурэнтаздольнай прасторай планеты.

У згаданым інтэрв'ю Фрыц Болькенштайн заявіў: *"Краіны — члены Еўрасаюза стаяць перад выбарам: альбо далей [illegible], альбо адмаўляцца ад амбіцыёзных мэтаў".* У сувязі з гэтым ён асабліва востра пакрытыкаваў Германію і Францыю за тое, што яны [illegible] застарэлыя звычкі. *"Канцлер Германіі Герхард Шродэр прыйшоў да высновы: сапраўды сур'ёзна намерыўся ажыццявіць рэформы",* — падкрэсліў Фрыц Болькенштайн. — *"Германіі патрэбны ўжо не дыскусіі за "круглым сталом" і не кансультацыі з прафсаюзамі, а больш рашучыя адносіны і больш канкурэнтная барацьба".*

Выбар і экзамен Шродэра

Канцлер Германіі Герхард Шродэр нібыта прыслухаўся да падобных парад і нарэшце зрабіў цяжкі выбар. Нядаўна выступаючы ў парламенце ён выклаў план рэформ, назваўшы яго "Мужнасць да перамен". Ім прадугледжаны шэраг непапулярных, хваравітых мер. Але яны, па словах канцлера, неабходны дзеля таго, каб выратаваць і захаваць сацыяльную накіраванасць эканомікі.

Да нялёгкага выбару, думаецца, падштурхнулі яго і апошнія даныя эканомікі. Меркавалася, што сёлета рост вытворчасці складзе адзін працэнт. Гэта вельмі мала. Для нармальнага развіцця трэба 3 працэнты. Аднак стала ясна, што нават і моцна заніжаны паказчык у адзін працэнт не ўдасца асіліць, і таму ўрад падкарэкціраваў свой прагноз эканамічнага росту да 0,75 працэнта. Стала ясна: адступаць далей няма куды.

У пакеце сацыяльных рэформ, аб'яўленых канцлерам, хваравітыя меры. Частка працоўных пазбавіцца гарантый ад звальненняў. Беспрацоўным зменшаць сацыяльную дапамогу і прымусяць брацца за тую работу, якая ёсць. Мэта такіх захадаў адна — прымусіць усіх больш варушыцца і думаць.

Рэфармуецца і сістэма аховы працы. Пацыентам прыйдзецца раскашэліцца. Візіт да доктара будзе каштаваць 15 еўра. Выключэнне зроблена для дзяцей, хранічна хворых, для экстранных выпадкаў, пры лячэнні ран. Цяпер пацыент плаціць толькі нязначную суму за рэцэпт, а лекі атрымлівае дарам, яны аплачваюцца страхоўкай. У хуткай будучыні давядзецца частку расходаў на лекі несці самому. А за медыкаменты, якія прадаюцца без рацэпта, аплачваць поўнасцю іх кошт. Трэба будзе даплачваць і за пратэзіраванне зубоў.

Згаданыя рэформы выклікалі бурны рэзананс не толькі ў грамадстве, але і ў партыі Шродэра. Некалькі зямельных арганізацый сацыял-дэмакратаў выступілі з вострай крытыкай свайго лідэра Шродэра і запатрабавалі склікаць надзвычайны з'езд партыі. Канцлер колькі мог пярэчыў, але нарэшце здаўся. Згаданы з'езд адбудзецца 1 чэрвеня.

Сацыял-дэмакратаў можна зразумець. Стрыжань іхняй палітыкі — абарона сацыяльных заваёў працоўных. Амаль усё, што дасягнута ў краіне ў сацыяльнай сферы, — вынік іх настойлівай работы і барацьбы. Гэта дапамагала ім перамагаць на выбарах. І вось волей лёсу менавіта ім цяпер давядзецца наступаць на сацыяльныя правы, на "горла ўласнай песні". Такі крок вельмі цяжкі, амаль немагчыма зрабіць, нават на эмацыянальным узроўні. Але што прапанаваць узамен?

Відаць, 1 чэрвеня самы цяжкі экзамен для канцлера Шродэра. Яму давядзецца пакласці на шалю ўвесь свой аўтарытэт. [illegible] і дэлегатам з'езда. Ім давядзецца выбіраць паміж выйгрышным папулізмам і суровай праўдай.

Іван МАКАЛОВІЧ.

ЛУЧШИЕ ФИЛЬМЫ

Лиля — навсегда

В Минске показан фильм шведского режиссера Лукаса Мудиссона "Лиля навсегда"

Краткое содержание фильма. Жила-была в Эстонии девочка, звали ее Лиля. Все у нее было плохо, и уехала она по этой причине в Швецию, но там все стало еще хуже, и сигануть с моста. Конец фильма.

Если серьезно, то фильм повествует о проблемах детской проституции и продаже женщин в страны Западной Европы для последующей сексуальной эксплуатации. Мама девочку бросила, выйдя замуж и уехав в Америку. Кушать девочке стало нечего. Но тут она познакомилась с мальчиком Андреем, который катал ее на машине, кормил в "МакДональдсе", короче, любовь с морковью. Через некоторое время он же предложил переехать вместе с ним в Швецию, где он, по его словам, проживал и работал. Она согласилась. Андрей сделал Лиле российский загранпаспорт на другое имя и фамилию, изменил возраст. Перед посадкой в самолет вдруг сказал, что не может с ней лететь, так как "у него заболела бабушка". Пообещал приехать на днях. Лиля полетела одна. В аэропорту ее встретил [illegible], отвез на юг Швеции, в Мальмё (кстати, родной город режиссера фильма), отобрал паспорт, поселил в заплеванной квартире, которая была ненамного лучше, чем та, в которой она жила в Эстонии. А главное — стали сдавать ее во "временное пользование" старым и страшным шведам. Финал картины известен.

В настоящее время в Европе существует спрос на истории об обделенных жизнью людях. Злободневной также является тема всяких там "политических беженцев" и всего, что с этим связано. Вот почему стало модно делать фильмы про задохнувшихся в контейнере арабов или о нелегальных мигрантах, "кинутых" своими проводниками и т.д.

Мне удалось посмотреть "Лилю навсегда" в Стокгольме в сентябре 2002 года, когда этот фильм только что вышел на экраны. [illegible] зал шведов рыдал. Они вынимали платочки и продолжали наполнять их горькими слезами. Уже после того как "действо" закончилось, некоторые сидели в своих креслах и не могли остановиться, постоянно всхлипывая. Надо отметить тот факт, что мои спутницы, тетки из нашей делегации, тоже очень расстроились, [illegible]. Для шведов, кстати, этот фильм — гордость шведского кинематографа. Да настолько сильно, что Ларс (швед, [illegible]) водил их полтора часа (да и меня заодно) по ночному Стокгольму, чтобы они успокоились.

Спустя некоторое время [illegible]. Ларс неплохо говорил по-русски и собирался [illegible] шведский язык. Не сомневаюсь, что за пару месяцев [illegible] на самолет он бы заработал. Наверное, для него это очень занимательно — [illegible] некоторое время в самой экзотической стране Европы, а потом, когда надоест, вернуться в одну из благополучных скандинавских стран, какой является Швеция.

Полгода назад прошел слух, что "Лилю" выдвигают на "Оскар" как лучший иностранный фильм. Ан нет, не выдвинули. Ведь Голливуду нужен хэппи энд, а западный зритель смотрит такие фильмы лишь для того, чтобы встряхнуться. Жизнь у них, по большому счету, скучная. Потому что [illegible] — и очень спокойная. Проплакался — и вернулся к себе домой, где, к примеру, холодильник заполнен круглый год свежими фруктами.

У большинства белорусов возможность радикально "менять контекст", как это делают те же шведы, сводится к тому, [illegible]. Если вы не видели еще фильм Лиля, выглянув в окно и увидев там пожилую женщину, опорожняющую ведерко в мусорный контейнер, в сердцах говорят: "Какое г...". Мы варимся в этом контексте всю жизнь.

Я второй раз на "Лилю" не пойду. И вам не советую. Хотите [illegible] — не смотрите такие фильмы.

И последнее. Я пребывал в твердой уверенности, что в нашей стране фильм, по понятным причинам, не покажут ни при каких условиях. Я ошибся.

Александр ТЕЛЕВИЧ.

ДАЙДЖЕСТ

Иракские крестьяне растащили ядерные запасы Саддама Хусейна

Американские эксперты, осмотревшие иракский ядерный комплекс в Тувайте, признали, что примерно 20 процентов хранившихся там радиоактивных материалов было похищено. Комплекс в Тувайте использовался в качестве склада для радиоактивных материалов, найденных инспекторами ООН в ходе проверок в Ираке. По сведениям МАГАТЭ, в комплексе хранилось до двух тонн обогащенного урана и еще несколько тонн природного и обедненного урана. Несмотря на то, что именно в этом хранилище американцы надеялись найти доказательства существования иракской ядерной программы, во время войны комплекс в Тувайте некоторое время оставался без какой-либо охраны. К тому времени, когда американские войска взяли его под охрану, комплекс уже был частично разграблен. Сейчас невозможно точно установить, что именно было похищено.

Ранее журналисты, находившиеся рядом с комплексом, могли наблюдать, как местные жители выносят из хранилища контейнеры и выкидывают из них содержимое (по описанию, это могла быть закись-окись урана — исходный продукт для создания ядерного топлива). Позже эти контейнеры использовались в качестве резервуаров для питьевой воды.

Директору датского музея простили гибель золотых рыбок

С устроителей выставки в датском городе Колдинг, посетителям которой предлагалось пропустить золотых рыбок через кухонный комбайн, сняты обвинения в жестоком обращении с животными. В 2000 году в музее Trapholt в городе Колдинг, расположенном в 200 километрах от Копенгагена, проходила выставка датского художника Марко Эваристти — уроженца Чили. В экспозицию была включена композиция из 10 блендеров, в каждом из которых плавали живые золотые рыбки. Посетителям предлагалось включить комбайн и измельчить рыбок. Один из зрителей последовал призыву. Две рыбки погибли.

Это происшествие вызвало протест со стороны организаций по защите животных. Устроители отключили блендеры от сети, но не сняли "произведение искусства" с экспозиции. Полиция Колдинга, в свою очередь, обязала директора музея Питера Мейера выплатить штраф за жестокое обращение с животными в размере двух тысяч крон (269 евро). Мейер отказался платить, заявив, что он не признает свою вину.

Жительница Австралии убивала своих новорожденных детей

Жительница австралийского курорта Hunter Valley 35-летняя Кэтлин Фолбиг признана виновной в том, что за последние 10 лет она убила четверых своих новорожденных детей. Как установило следствие, за этот период она родила двоих мальчиков и двух девочек. Первых трех детей она задушила, когда им было от 8 до 19 месяцев. Последний умер сам в возрасте 19 дней, предположительно из-за того, что мать его бросила и не кормила. Судебное разбирательство длилось семь недель. Фолбиг заявила, что само существование детей мешало ее личной жизни, и она была возмущена этим. Вынесение приговора ожидается через месяц.

Землетрясение в Алжире: погибли более 500 человек, ранены 2400

Как минимум 500 человек погибли и более 2400 получили ранения. Более 200 человек погибли в столице страны, 256 — в городах Боумердес и Руиба к востоку от столицы. В столице Алжира и пригородах нарушено электроснабжение. Среди жителей возникла паника. Власти Алжира сообщили, что сила подземных толчков составила 5,4 балла по шкале Рихтера. По информации департамента геодезии и картографии США, сила толчков — 6,7 баллов. Эпицентр землетрясения находился в 60 километрах к востоку от Алжира.

В Лондоне открылся аукцион вещей Федора Шаляпина

В Лондоне аукционный дом Sotheby's начал продажу вещей, принадлежавших великому русскому певцу Федору Шаляпину. На аукцион выставлены несколько десятков предметов, в том числе письма Шаляпина, написанные им на рубеже 20—30-х годов, его рисунки, письма и фотографии. Кроме того, на аукционе представлены эскизы театральных костюмов, созданные для Шаляпина Константином Коровиным.

Однако особый интерес коллекционеров вызвала коллекция русской живописи начала XX века. Среди выставленных на аукцион работ — "Красавица" Кустодиева, "Видение отроку Варфоломею" Нестерова, а также картины Серебряковой, Архипова и Гончаровой. Суммарная стартовая цена лотов составляет примерно 700 тысяч фунтов стерлингов.

Китаец арестован за умышленное распространение SARS

Китайские власти арестовали еще одного человека по обвинению в умышленном распространении вируса атипичной пневмонии. Пациент, ранее болевший атипичной пневмонией, был арестован за то, что самовольно покинул больницу. Он был схвачен властями в поезде по дороге домой. На прошлой неделе Верховный суд Китая принял закон, по которому лица, умышленно распространяющие вирус атипичной пневмонии, могут быть осуждены на сроки от 10 лет до пожизненного. Крайней мерой по закону является смертная казнь.

В Красноярске старушку переехал трамвай

В Красноярске на проспекте Имени газеты "Красноярский рабочий" под колеса трамвая упала 80-летняя старушка. От полученных травм она скончалась на месте. Однако, по словам очевидцев, пострадавшая какое-то время еще была жива. На место происшествия был вызван наряд ГИБДД и специальный кран, чтобы поднять трамвай. Однако тело не доставали до приезда катафалка. Движение на проспекте было частично перекрыто, в результате образовались пробки.

По предварительным данным, полученным в городской ГИБДД, женщина переходила через трамвайные пути, запнулась о рельсы и упала. Водитель трамвая уже не мог затормозить. Личность погибшей пока не установлена, так как тело сильно повреждено.

Ученики лондонской школы остались без преподавателей

720 из 1200 учеников Edenham High School, расположенной в Кройдоне — южном пригороде Лондона, отправятся на каникулы раньше срока. Дирекция объясняет свое решение тем, что в школе некому вести уроки. Как заявил представитель администрации школы Джонатан Паркер, дефицит бюджета Edenham High School составляет 220 тысяч фунтов стерлингов. "Чтобы сократить траты, мы были вынуждены отказаться от учителей, которых вызывают на подмену заболевших преподавателей, — сообщил Паркер. — За прошедший год, мы потратили на оплату их труда более 65 тысяч фунтов стерлингов".

Родители учеников, которым дирекция сообщила о сокращении учебного года, по словам Паркера, поддержали это решение. "Они понимают, что это единственный шанс сохранить нашу школу. Хотя они и обеспокоены качеством получаемых их детьми знаний", — сообщил он. Представители департамента образования Великобритании заявили, что в финансовых проблемах Edenham High School виноват муниципалитет Кройдона, который, с их точки зрения, неверно распоряжается социальными фондами.

ДУХОЎНЫ СКАРБ

150 пытанняў і адказаў з гісторыі Беларусі

41.Хто заснаваў беларускае кнігадрукаванне?

Гэта зрабіў наш славуты суайчыннік *Францішак Скарына*. Нарадзіўся ён у Полацку ў сям'і купца пры канцы 80-х гадоў XV стагоддзя. Першапачатковую адукацыю атрымаў у сваім родным горадзе і, відаць, у Вільні. У 1504—1506 гадах вучыўся на філасофскім факультэце Кракаўскага універсітэта.

У 1512 годзе ў Падуанскім універсітэце (Паўночная Італія) ён першы сярод усходніх славянаў атрымаў вучоную ступень доктара медыцыны. Як сведчаць даследнікі, Ф.Скарына не мог атрымаць годнасць доктара ва ўрачыстай абстаноўцы, бо ў яго неставала грошай на раскошнае адзенне. Усёй раскошы ён здолеў супрацьпаставіць бліскучы інтэлект, і доктарскую ступень прысудзілі яму аднадушна. Яго незвычайным розумам і талентам захапляліся сучаснікі.

Як чалавек шматбаковага таленту, Францішак Скарына неўзабаве распачаў дзеля асветы свайго народа выдавецкую дзейнасць.

6 жніўня 1517 года ў чэшскай Празе выйшла ў свет першая беларуская друкаваная кніга. За тры гады ён выдаў там 23 кнігі Бібліі ў сваім перакладзе на беларускую мову. Вярнуўшыся на радзіму, Ф.Скарына заклаў у Вільні першую ў Беларусі друкарню і выпусціў тут яшчэ 21 выданне, аб'яднанае пад адной вокладкай у "Малую падарожную кніжку" (у 1522 годзе), а таксама Апостал (у 1525 годзе).

На думку спецыялістаў, Скарынавыя кнігі ўяўляюць выключную з'яву як па колькасці змешчаных у іх гравюраў, так і па бездакорнай тэхніцы выканання. Сваёй прыгажосцю і дасканаласцю яны далёка перасягаюць не толькі ранейшыя царкоўнаславянскія выданні, але нават і тагачасныя венецыянскія.

Варта зазначыць, што ў пачатковай гісторыі беларускага кнігадруку годнае месца займаюць і імёны віленскіх месцічаў Якуба Бабіча, Багдана Аньковіча (Онкава) і Юр'я Адверніка, якія фундавалі грандыёзную выдавецкую дзейнасць Ф.Скарыны.

Францішак Скарына. Гравюра 1517 года, змешчаная ў пражскай Бібліі. Гэта першы ў гісторыі сусветнага мастацтва партрэт кнігавыдаўца.

Маючы дзейную і энергічную натуру, Ф.Скарына імкнуўся знайсці шырэйшыя рынкі збыту друкаваных кніг. Дзеля гэтага, а таксама, верагодна, хочучы высветліць магчымасці наладжання друкарскае справы, ён паехаў у Маскву. Адбылося гэтае падарожжа, як пераканаўча давёў беларускі гісторык Вітаўт Тумаш, паміж 1525 і 1533 гадамі. Але Скарынаў праект скончыўся няўдала. Ягоныя кнігі па загадзе маскоўскага князя Васіля III былі публічна спаленыя. Тагачасная Маскоўшчына, дзе асвета стаяла на вельмі нізкім узроўні, дзе (паводле расійскага вучонага А.С.Архангельскага) панавала нават перакананне, што навука шкодная, — гэтая Маскоўшчына не мела патрэбы ў Скарынавых кнігах.

Такім чынам, беларусы першыя сярод усходнееўрапейскіх народаў атрымалі друкаваную кнігу на роднай мове. Францішак Ска-рына сваім прыкладам паказаў, як трэба любіць свой народ і шанаваць матчыну мову. Дзякуючы гэтакім волатам духу беларуская культура ўзнялася да еўрапейскіх вышыняў.

Вячаслаў ЧАМЯРЫЦКІ.

42.Хто такі Мікола Гусоўскі?

Выдатны беларускі пісьменнік эпохі Адраджэння Мікола Гусоўскі (каля 1470—1533) вядомы перш за ўсё сваёй "Песняю пра зубра" — літаратурным шэдэўрам, напісаным лацінскай мовай. У Вялікім Княстве Літоўскім гэтай мовай даўней пісалі шмат якія дзяржаўныя акты, выкладалі навукі ў школах, правілі набажэнствы ў храмах. Нельга было ўявіць адукаванага ліцьвіна-беларуса, які б не ведаў лацінскае мовы. Ад часоў Антычнасці і да сярэдзіны XIX стагоддзя лаціна лучыла ўсю адукаваную Еўропу, дзе яна была моваю рэлігіі, школы, навукі і літаратуры. Вось чаму Мікола Гусоўскі, які хацеў уславіць веліч і магутнасць Айчыны перад усім светам, склаў сваю паэму ў гэтай мове.

Твор ягонага жыцця — "Песня пра зубра" напісаны падчас знаходжання ў складзе пасольскае місіі ад Вялікага Княства Літоўскага і Каралеўства Польскага ў Рыме. Тут на просьбу Папы Рымскага пад уражаннем бою быкоў, на якім ён прысутнічаў, Мікола Гусоўскі распачынае пісаць сваю паэму.

Галоўны герой паэмы, зубр, сімвалізуе сабою ўсё Княства, ягоных жыхароў і зямлю. Вітаўт Вялікі паказаны аўтарам з незвычайным захапленнем і любоўю як увасабленне вайсковай магутнасці і дзяржаўнай велічы Беларускага гаспадарства:

Мікола Гусоўскі. Малюнак Яўгена Куліка.

Княжанне Вітаўта
лічаць усе летапісцы
Росквітам Княства Літоўскага,
нашага краю,
І называюць той век залатым.
Разбяромся:
Мне так здаецца, што гэтай
шаноўнаю назвай
Век той названы па простай
прычыне: дзяржаўца
Перад багаццем і шчасцем
зямным пастаянна
Ставіў багацце духоўнае —
злата дзяржавы.

"Песня" была надрукаваная ў 1523 годзе ў Кракаве, дзе паэт правёў апошнія гады перад смерцю. Апрача яе, пяру Гусоўскага належаць вершы "Суцяшэнне" і "Да св. Сэбасцьяна", а таксама паэмы "Новая і славутая перамога над туркамі", "Жыццё і чыннасць св. Гіяцынта".

Міколу Гусоўскага часам беспадстаўна прыпісваюць да жамойцкае, украінскае або польскае літаратуры, не зважаючы на відавочныя сведчанні яго беларускага паходжання ў самой паэме. Зубр, на якога ў маладосці паляваў паэт, не вадзіўся ў стэпах Украіны, а рака яго маленства, Дняпро, як вядома, не працякае ні ў Польшчы, ні ў Жамойці. Да таго ж ідэал паэта — Вітаўт — у палякаў ніколі асабліва не шанаваўся. І, нарэшце, галоўнае — беларуская ментальнасць, якою прасякнуты гэты выдатны твор.

Прызнанне паэтычнага таленту аўтара "Песні пра зубра" засведчыла міжнародная арганізацыя ЮНЕСКО, якая ўлучыла імя Міколы Гусоўскага ў спіс знакамітых дзеячаў славянскага свету. У 1980 годзе ў многіх кутках свету адзначалі 500-гадовы юбілей паэта.

Алесь ЖЛУТКА.

43.Калі было запачаткаванае беларускае канстытуцыйнае права?

Распрацоўка канстытуцыйнага права ў Беларусі пачалася яшчэ ў XIV стагоддзі ў агульназемскіх і валасных прывілеях, але ў іх былі толькі асобныя нормы, якія забяспечвалі правы шляхты. Выходным пунктам у развіцці канстытуцыйнага права ў нашай дзяржаве паслужыў прывілей 1447 года вялікага князя Казіміра. Наступным важным крокам быў прывілей 1492 года вялікага князя Аляксандра, які гісторыкі права называюць хартыяй вольнасцяў, першай агульнадзяржаўнай канстытуцыяй. Але найбольш поўна канстытуцыйныя нормы былі выкладзеныя ў Статутах Вялікага Княства Літоўскага 1529, 1566 і асабліва 1588 года.

Статут 1588 года прадугледжваў крымінальную адказнасць шляхціца за забойства простага чалавека, абвяшчаў ідэю рэлігійнай талеранцыі, забараняў перадачу вольнага чалавека за нясплочаны доўг або злачынства ў няволю, абмяжоўваў пакаранне непаўналетніх (да 16 гадоў), гарантаваў удзел у судаводстве пракуратара (адваката), уводзіў прэзумпцыю невінаватасці для ўсіх станаў.

Праз увесь Статут праводзіцца ідэя ўмацавання праўнага парадку, пры якім усе дзяржаўныя органы і службовыя асобы абавязаны дзейнічаць толькі ў адпаведнасці з законам. Ідэя законнасці становіцца прыярытэтнай у дзяржаўным жыцці Вялікага Княства XVI—XVIII стагоддзяў.

Статут 1529 года — першы збор законаў Вялікага Княства Літоўскага. Адгорт тытульнага аркуша з дзяржаўным гербам.

Характэрна, што Статут 1588 года фактычна ігнараваў акт Люблінскай вуніі, замацоўваў і юрыдычна афармляў незалежнасць Беларускага гаспадарства. Ён абавязваў урад вярнуць адлучаныя ад Вялікага Княства землі, забараняў прызначаць на дзяржаўныя пасады і даваць зямлю "чужаземцам і загранічнікам", у тым ліку палякам, захоўваў адасобленасць дзяржаўных установаў, войска, заканадаўства, эканомікі і фінансаў.

Статут 1588 года быў надрукаваны ў Вільні, у друкарні Мамонічаў, на беларускай мове, а пазней неаднакроць перакладаўся на іншыя еўрапейскія мовы — польскую, нямецкую, французскую, лацінскую, украінскую, расійскую. Ён завяршыў кадыфікацыю права ў Вялікім Княстве. Паводле дасканаласці і лагічнай завершанасці яму не было роўных у тагачаснай Еўропе. А абвяшчэнне ідэі зверхнасці права ў перыяд феадалізму сведчыла аб зараджэнні новай дзяржаўна-праўнай тэорыі.

Наш Статут зрабіў значны ўплыў на заканатворчасць суседніх народаў: яго выкарыстоўвалі пры кадыфікацыі прускага права, ён быў крыніцаю права ў Польшчы і Украіне, ужываўся ў судах Латвіі і Эстоніі. Многія артыкулы Статута без зменаў перайшлі ў расійскае "Соборное уложение".

Усё гэта сведчыць пра высокі ўзровень развіцця юрыдычнае думкі і дзяржаўных інстытуцый Беларусі ў яе "залатую пару".

Язэп ЮХО.

Тэксты да ілюстрацый падрыхтаваў Зьміцер САНЬКО.

МАЛОИЗВЕСТНЫЕ СТРАНИЦЫ ВОЙНЫ

Выстраданная победа

(Сталинградская битва в цифрах потерь)

2 февраля нынешнего года исполнилось 60 лет со дня окончания самого длительного и кровопролитного в истории войн сражения — Сталинградской битвы, которая завершилась полным разгромом 6-й немецкой армии фельдмаршала Паулюса и трех армий союзников вермахта — румынской, венгерской и итальянской. Из 270.000 попавших в окружение 22 ноября 1942 года в "котел" солдат и офицеров 6-й армии в плену оказались 90.000, 25.000 раненых немцы успели вывезти на самолетах, 150.000 навсегда остались на Волге. На огромном пространстве в междуречье и вокруг него остались тысячи подбитых и брошенных танков, орудий, автомашин.

О потерях Красной Армии в том сражении долгое время или умалчивалось, или упоминалось вскользь лишь в том плане, что они были тяжелыми, что стрелковые дивизии, переправленные через Волгу в Сталинград, хватало на пять-шесть дней боев, а то и меньше. Правда, после возведения в 1967 году на Мамаевом кургане грандиозного мемориального комплекса несколько тысяч имен советских воинов были занесены на мраморные плиты. Я видел их воочию дважды, поднимался на вершину кургана. Взял две горсти земли на память и насчитал в них двадцать осколков и пуль!

Не удивительно: курган, как свидетельствуют участники сражения, переходил из рук в руки 15 раз. Только Красная Армия здесь потеряла убитыми свыше 30.000 человек. А вот о полных цифрах потерь обеих сторон в Сталинградской битве стало известно совсем недавно из одного достоверного российского источника, сотрудники которого имели доступ к архивам Министерства обороны СССР и использовали сведения, обнародованные в последние годы в Германии.

Цифры, приведенные там, потрясают. Оказывается, еще до начала Сталинградской битвы, с 28 июня по 28 июля 1942 года, когда немцы вели наступление на южном фланге Восточного фронта, Красная Армия потеряла более 500.000 солдат и офицеров, 2400 танков, 13.000 орудий и минометов. Потери же врага за это время составили лишь 90.000 человек — в шесть раз меньше.

Не удивительно, что к началу Сталинградской битвы — 28 июля — Красная Армия была ослаблена, перевес в людях и особенно в танках и самолетах был на стороне врага, и немцы уже 23 августа смогли севернее Сталинграда выйти к Волге и начать штурм разрушенного после жесточайших бомбежек города. Бои за него затянулись на полгода, что свидетельствовало об упорнейшем сопротивлении советских солдат и умелой организации обороны со стороны их командования. В итоге враг просчитался в своих планах, а гром пушек 19 ноября 1942 года севернее и южнее города возвестил о начале контрнаступления Красной Армии, завершившегося в итоге разгромом гитлеровской армии и ее союзников.

А сейчас — о потерях с обеих сторон: Красная Армия за 188 дней боев потеряла 1.200.000 солдат и офицеров, 4500 танков и САУ, 16.000 орудий и минометов, 3000 самолетов. Немцы — 800.000 солдат и офицеров плюс 700.000 — их союзники. Итого — 1.500.000 человек, 2000 танков, 10.000 орудий и минометов, 1500 самолетов.

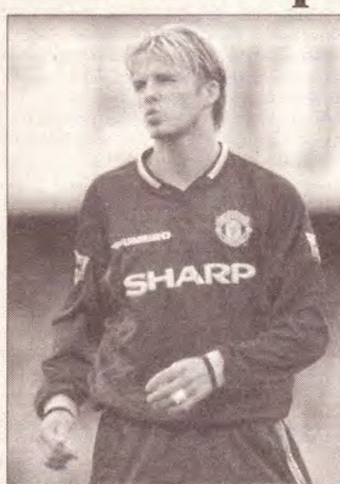
О жестокости той битвы говорят цифры средней продолжительности боевой жизни советских офицеров: у командира взвода она была... 3 дня, у командира роты — 7 дней, у командира батальона — 11 дней, у командира полка — 20 дней.

Михаил ТЫЧИНА.

г. Слуцк.

СПОРТ

Бэкхем развітаецца з «Манчэстэрам»

Уся слаўная кар'ера Дэвіда Бэкхема прайшла ў акружэнні чутак. Яго абмяркоўваюць у газетах, на вуліцах, у пабах. Да гэтага даўно ўжо прывыклі. І ён таксама прывык. Дэвід стаў ідэальнай тэмай для гутаркі — як і надвор'е.

Ніхто не паверыў, калі пасля няўдалага матча чэмпіянату Англіі вядомая "жоўтая" газета "The Sun" напісала, што сэр Алекс Фергюсан запусціў у Бэкхема бутсай. Аднак на твары ігрока застаўся шрам, ды і самі ўдзельнікі прызналі: скандал быў. Адразу ўспомніліся бясконцыя спрэчкі Фергюсана і Бэкхема, і пра сыход футбаліста з "Манчэстэр Юнайтэд" загаварылі з новай сілай. Хаця Алекс Фергюсан неаднаразова заяўляў, што ён супраць продажу Бэкхема, меркаванне трэнера нікога не цікавіць. Пытанне аб пераходзе будзе вырашаць кіраўніцтва клуба.

Каб купіць Бэкхема, трэба валодаць немалым бюджэтам і мець салідную рэпутацыю. Зараз разглядаюцца дзве прапановы: ад мадрыдскага "Рэала" і міланскага "Інтэра". Іспанцы прыцэньваюцца да Дэвіда даўно. З тых часоў, як прэзідэнт "Рэала" Фларэнціна Перэс пачаў збіраць магутную каманду, прыдбаўшы Луіша Фігу. Умовы іспанцаў дастаткова жорсткія. Зарплата навічка складзе 6 мільёнаў еўра — столькі ж атрымліваюць Зідан, Рауль, Фігу і Ранальда. Гэта на 2 мільёны менш за цяперашні аклад англічаніна. У дадатак Бэкхему прыйдзецца аддаваць клубу 50 працэнтаў сваіх даходаў ад рэкламных кантрактаў. Так паступаюць усе ігракі "Рэала", і англічанін, па чутках, гатовы пайсці на такія ўступкі. Калі здзелка адбудзецца, "Рэал" зможа заплаціць "МЮ" 35—40 мільёнаў еўра.

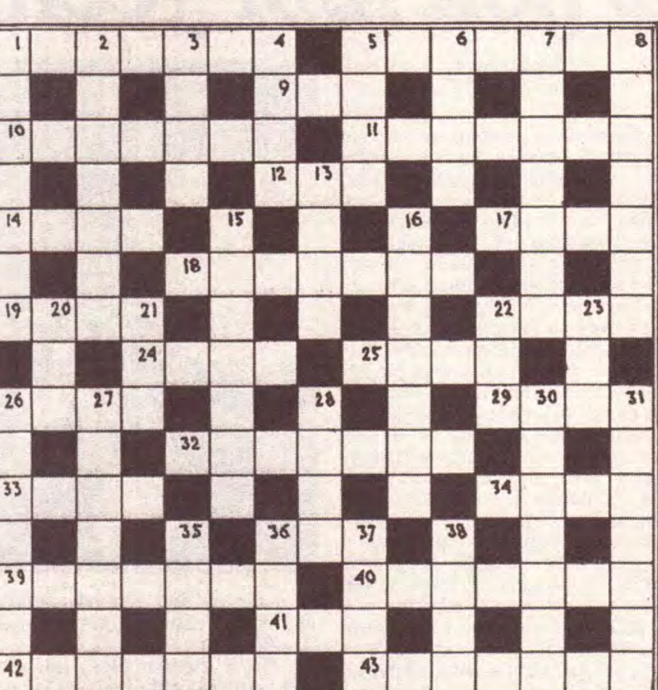
Навошта мадрыдскаму "Рэалу" Бэкхем, калі камандзе больш патрэбны добры абаронца? Адказ просты. Атрымаць такога зорнага футбаліста — гэта не толькі ўзмацніць каманду. Папулярнасць Бэкхема мае вельмі высокі грашовы эквівалент. У Азіі, дзе ў "Рэала" каля сотні спецыялізаваных магазінаў, наплыў пакупнікоў забяспечаны. Там любяць Бэкхема. Палітыка "Рэала" простая: прыход зоркі павялічвае папулярнасць каманды і дапамагае зарабляць больш грошай.

Зусім нечакана ў барацьбу за Бэкхема ўключыўся італьянскі "Інтэр". Акрамя падобных прычын, якія адбыліся з іспанскім клубам, ён мае і чыста футбольныя рэзоны. Ужо некалькі сезонаў запар гульня гэтага клуба залежыць ад Крысціяна В'еры. Аднак яго намаганняў не хапае для чэмпіёнскага тытула. Купіць Бэкхема — значыць моцна павысіць узровень каманды. Колькі "Інтэр" гатовы заплаціць за футбаліста, яшчэ невядома. Хутчэй за ўсё сума будзе адрознівацца ад мадрыдскай у бок павышэння.

Калі адбудзецца пераход у адзін з гэтых клубаў, Бэкхем абавязкова сустрэнецца з праблемамі. Дэвід усё жыццё гуляў у адной камандзе (тут ёсць і нацыянальныя асаблівасці). Жыццё легіянера прывычнае далёка не ўсім. Бразільцы і аргенцінцы лёгка пераязджаюць з чэмпіянату ў чэмпіянат. А вось англічане і, скажам, іспанцы у гэтым сэнсе дамаседы.

Значнае месца ў жыцці Бэкхема займае яго жонка Вікторыя (былая салістка групы "Спайс Гёрлз"). Усе лічаць, што Дэвід у яе пад пятой. Аднак ужо быў выпадак, калі футбаліст мяняў каманду, ідучы ўслед за жонкай. Лепшы ігрок свету Зінэдзін Зідан паехаў з Турына, таму што яго жонцы не падабаўся бляклы рабочы горад. Ці зменіць Бэкхем родны Манчэстэр на бліскучы Мадрыд ці модны Мілан, мы даведаемся пасля заканчэння сезона.

Крыжаванка

Па гарызанталі: 1.Месяц года. 5.Сталіца Венесуэлы. 9.Смала, звараная з прымессю воску, сала. 10.Слупок у газеце, кнізе. 11.Адступленне ад галоўнай тэмы з мэтай высветліць пабочнае пытанне. 12.Драпежная рыба. 14.Мера вагі. 17.Папоўскае верхняе доўгае адзенне. 18.Спосаб марскога бою. 19.Іспанскі футбольны клуб. 22.Выган, паша. 24.Алатропія кіслароду. 25.Ручка шаблі. 26.Вялікі сад з алеямі, кветнікамі. 29.Рыбны далікатэс. 32.Вываз тавараў за мяжу. 33.Горад у Беларусі, які славіцца сваім півам. 34.Атмасферныя ападкі. 36.Рака, прыток Бярэзіны. 39.Прэзідэнт ЗША. 40.Выдача чужога твора за свой. 41.Перашыек на поўдні Тайланда. 42.Рака, якая граніча з ЗША і Канадай. 43.Карціна, спецыяльна асветленая для стварэння ўражання аб'ёмнасці.

Па вертыкалі: 1.Садовыя ножны. 2.Пажарная вартаўнічая вышка. 3.Вермут, Кабернэ, Рыслінг. 4.Асвяжаючы напой. 5.Касметычная мазь. 6.Кропелькі вады, што кандэнсуюцца на траве, іншых прадметах у час начнога выпраменьвання зямлі. 7.Род невялікіх дрэўцаў, кара і плады якіх — добрыя фарбавальнікі. 8.Адзін з цыклаў сардэчнай дзейнасці. 13.Прыродная фарба жоўтага колеру. 15.Сістэма праваднікоў у электрычнай машыне. 16.Медны духавы музычны інструмент. 20.Вялікі перыяд часу, эпоха. 21.Раствор смол у спірце. 22.Літара грэчаскага алфавіта. 23.Геаметрычная фігура. 26.Птушка атрада веслаlandогіх. 27.Айчына. 28.Свята ўраджаю, збору садавіны ў славян. 30.Твор станковага жывапісу. 31.Грызун з каштоўным футрам бурага колеру. 35.Дзеючы вулкан у Італіі. 36.Сын дачкі або сына. 37.Масавае ападанне ад ветру пладоў у садзе. 38.Забітыя ў грунт бервяно, брус, апора ў розных збудаваннях.

Склаў Уладзімір ЭСМАНТОВІЧ.

Адказы на крыжаванку, надрукаваную ў №85—86

Па гарызанталі: 1.Алёс. 6.Знос. 10.Захарка. 11.Аранне. 12.Бадыль. 13.Ляска. 15.Сваяк. 18.Банда. 22.Пісарка. 23.Сурокі. 24.Стырно. 25.Цалёўка. 26.Макей. 29.Латак. 31.Твань. 36.Зоська. 37.Мажара. 39.Лексіка. 40.Кулі. 41.Ятка.

Па вертыкалі: 1.Абза. 2.Суднік. 3.Удзел. 4.Ягайла. 5.Драбы. 6.Згадка. 7.Сыць. 14.Смаржок. 16.Восілка. 17.Ятроўка. 19.Направа. 20.Спіца. 21.Пасак. 28.Ельскі. 30.Трасца. 32.Вужаня. 34.Галяк. 35.Жмакі. 36.Зрок. 38.Асца.

Па дузе: 8.Друкарня. 9.Рагвалод. 15.Стайнік. 20.Суполка. 21.Пажытак. 27.Азорскія. 29.Лазавік. 33.Народнік.

ЛЮБОПЫТНО

Норвежский миллионер оштрафован на 30.000 долларов за нарушение ПДД

Норвежский бизнесмен, владелец фирмы по импорту автомобилей, был оштрафован на сумму 200 тысяч крон (30 тысяч долларов) за езду в нетрезвом виде.

Нарушение было совершено в столице Норвегии Осло год назад, но сумму штрафа объявили только на днях. Ее рассчитали, согласно норвежским законам, исходя из декларации о доходах нарушителя, поданной в 2001 году. Однако в тот год он перевел часть активов своей фирмы на свой личный счет, стараясь избежать уплаты больших налогов.

Бизнесмен признал, что управлял своим "Роллс-Ройсом" после обеда, за которым выпил немного вина. В то же время он отказался признать свою вину, заявив, что не чувствовал опьянения.

Дурацкая затея студентов

Студенты-психологи американского колледжа из города Хартфорд (Hartford) разыграли сцену похищения человека, чтобы описать реакцию случайных свидетелей. Через некоторое время они были арестованы и теперь должны предстать перед судом по обвинению в нарушении общественного порядка.

В полицию поступил звонок о том, что недалеко от здания Университета Коннектикута два человека заставили водителя выйти из своего автомобиля, связали, бросили к себе в машину на заднее сиденье и уехали. При этом нападавшие угрожали убить его.

Однако "жертва" все-таки успела подойти к женщине, которая позже связалась с полицией, и спросила, что та собирается предпринять. А "похитители" что-то быстро записали себе в блокноты.

Все три студента были найдены в тот же день. Занимающийся их делом офицер полиции назвал этот эксперимент "дурацкой затеей". До того момента как все прояснилось, правоохранительные органы были готовы связать этот случай с серией преступлений, незадолго до того случившихся в городе.

Американка на ночь приковывала детей к кроватям

35-летняя жительница Флориды была арестована после того, как выяснилось, что она на ночь приковывает своих сыновей к кровати.

Как объяснила после ареста мать троих детей Карен Эйб (Karen Abe), она приковывала двух своих сыновей 13 и 15 лет к постелям, чтобы они не угоняли машины по ночам. Для претворения в жизнь своих планов Карен использовала цепи и замки.

Карен и ее мужу предъявлены обвинения в жестоком обращении с детьми. Как объяснила арестованная, она "спрашивала у детей, не нужно ли им что-нибудь", прежде чем приковать их на ночь. Мальчики оставались в цепях с 21:30 вечера до 6:00 утра.

По словам женщины, она предупредила полицейских, что применит цепи, потому что ее дети сбегают ночью из дома. В настоящее время мальчики находятся на попечении местных органов по надзору за несовершеннолетними.

Шутники заставили водителя грузовика поиграть в фильм «Скорость»

На одном из американских шоссе неподалеку от Вашингтона неизвестные шутники заставили водителя грузовика с прицепом ехать без остановки, крикнув ему, что в машине бомба, и она сработает, если он снизит скорость.

По словам водителя, после того как его грузовик обогнала другая машина и ехавшие в ней люди передали ему информацию о взрывчатке, он немедленно вызвал службу спасения.

Шоссе закрыли на три часа, пока полиция искала грузовик. После этого "заминированную" машину направили на менее оживленную автостраду.

Полицейские обыскали грузовик на ходу и ничего не нашли. По их мнению, водитель был действительно убежден, что у него в кузове бомба, и действовал грамотно.

В 1994 году на экраны вышел фильм "Скорость" (Speed). В нем террорист минирует пассажирский автобус, который взорвется, если скорость упадет ниже 80 километров в час.

23
мая

ПЯТНІЦА
Усх. 4.55 Зах. 21.20
Даўж. дня 16.25
Апошняя квадра ў 3.32

Марыя Кісялёва трэніруецца нават ноччу

Здымкі ў тэлепраграме "Слабое звяно" Машу Кісялёву цікавяць усё менш. На першым месцы — зноў спорт. Пяць месяцаў таму Кісялёва разам з Вольгай Бруснікінай аднавіла трэніроўкі. Кожны дзень — па восем гадзін! Толькі адзін выхадны — нядзеля. І вось на днях алімпійскія чэмпіёнкі выступілі на першых пасля перапынку спаборніцтвах — Адкрытым чэмпіянаце Японіі.

Марыю Кісялёву з тэлебачання адпусцілі лёгка. Па ўмовах кантракта, яна здымаецца больш чым у дзесяці праграмах за два тыдні, а потым — свабодная амаль тры месяцы! Дарэчы, у дні здымак Маша таксама трэніруецца — па начах. Таму не трэба здзіўляцца, што ў некаторых праграмах яна сярдзітая. Напэўна, не паспела выспацца.

Японцы аплацілі Кісялёвай і Бруснікінай білеты на самалёт, сустрэлі іх з кветкамі і пасялілі ў 5-зорным гатэлі Іёкагамы, прычым з поўным пансіёнам.

Але потым арганізатары рабілі ўсё магчымае, каб Вольга і Маша не змаглі выйграць турнір. У парушэнне міжнародных нормаў. чацвёра з 10 суддзяў акаазаліся мясцовымі. Аднак дзяўчаты выступілі так натхнёна, што суддзі не сталі крывіць душой і аддалі перамогу расіянкам. Японскі дуэт Міха Такеда і Мійю Тацібана адстаў усяго на 0,08 бала.

З узнагародамі пакрыўджаныя японцы расіянак "пракацілі". За першае месца выдалі толькі статуэтку з загадкавай крылатай жанчынай, памятную дошку з іерогліфамі ды расшытыя кімано ручной работы. І ніякіх залатых медалёў ці прызавых, якія звычайна ўручаюць на міжнародных турнірах.

"Мы трошкі здзівіліся, — сказала трэнер чэмпіёнак Алена Палянская, — але японцы папрасілі прабачэння і патлумачылі, што, па афіцыйным кантракце спонсараў з аргкамітэтам, пераможцам уручаюць толькі каштоўныя падарункі".

Падрыхтавала Вольга РАМАНЮК.

ВІНШУЕМ!

Звінелі і пелі гітары

Мінскаму клубу гітарыстаў — 20! За гэты час праведзена больш за трыста канцэртаў і пяць міжнародных фестываляў.

Днямі ў Палацы культуры Мінскага аўтазавода адбылася імпрэза з нагоды дваццацігоддзя клуба.

Гісторыя папулярызацыі гітары ў Мінску налічвае крыху больш за трыццаць год. У СССР гітара лічылася касмапалітычным інструментам.

Першаадкрывальнікам прафесійнай ігры на гітары ў беларускай сталіцы стаў Мікалай Пятровіч Кошалеў. У Мінскім музычным вучылішчы быў адкрыты клас ігры на гэтым інструменце, дзе выкладаў Мікалай Пятровіч.

Дарэчы, яшчэ пры жыцці Кошалева Мінскаму клубу гітарыстаў было дадзена імя гэтага славутага майстра.

У канцэрце, прысвечаным 20-годдзю клуба гітарыстаў, на сцэну выходзілі вучні Кошалева, а таксама вучні яго вучняў.

Сёння членамі Мінскага клуба гітарыстаў з'яўляюцца прыкладна 200 чалавек. Многія — лаўрэаты разнастайных міжнародных конкурсаў. За перамогу ў адным з іх Наталля Ліпніцкая атрымала гітару, кошт якой — 6000 еўра.

Самай юнай гітарыстцы — восем год. Юля Жылко займаецца ігрой на гэтым інструменце з пяцігадовага ўзросту. На ўрачыстым вечары дзяўчынка прапанавала слухачам дзве кампазіцыі. Пры выкананні твораў ёй дазволілі выкарыстаць падстаўку знакамітага гітарыста Аляксандра Іванова-Крамскога.

У 1973 годзе Іваноў-Крамскі прыехаў у Мінск, дзе выступаў з канцэртам перад працоўнымі трактарнага завода. Падчас выступлення музыканту стала дрэнна, ураваць яго не ўдалося... Зразумела, што пра падстаўку, якая дапамагае гітарыстам трымаць інструмент, ніхто тады і не думаў. Яна стала выкарыстоўвацца як паліца для гаршчка з кветкамі. І толькі праз 10 гадоў Мікалай Кошалеў, які выступаў у тым жа цэху трактарнага завода, заўважыў вядомую падстаўку Іванова-Крамскога. Зараз рарытэтнае прыстасаванне, а іх было толькі два (музыкант заказваў падстаўкі персанальна для сябе) захоўваецца ў музеі Мінскага клуба гітарыстаў і выкарыстоўваецца толькі ва ўрачыстых выпадках.

Прыхільнікам гітарнай музыкі канешне ж, запомніліся і выступленні прызнаных майстроў: Уладзіміра Вугольніка, Яўгена Грыдзюшкі, Уладзіміра Ткачэнкі і іншых. Дарэчы, Уладзімір Ткачэнка, саліст Дзяржаўнага канцэртнага аркестра пад кіраваннем Міхаіла Фінберга, валодае даволі арыгінальным стылем — тэпінгам. *Тэпінг* — гэта фартэпіянная тэхніка ігры на гітары. Акрамя Ткачэнкі тэпінгам валодаюць яшчэ толькі тры гітарысты ў свеце. На вечарыне Уладзімір сыграў два творы — "Караван" і беларускую народную песню "Саўка ды Грышка" ва ўласнай аранжыроўцы.

А вось Аляксандр Церахаў (на здымку) пад акампанемент шасціструнных гітар бліскуча выканаў песню "Аве Марыя". Карацей кажучы, расчараваных у той вечар у зале не было.

Як расказаў журналісту "Народнай волі" кіраўнік Мінскага клуба гітарыстаў Алег Капянкоў, галоўнай задачай клуба застаецца плённая праца для яшчэ большай папулярызацыі гітары.

Віталь ГАРБУЗАЎ.
Аляксей АЛЯКСАНДРАЎ (фота).

Сустрэча кіраўнікоў БФФ, ФІФА і УЕФА перанесена

З 22 мая на 17 чэрвеня перанесена сустрэча кіраўнікоў Асацыяцыі "Беларуская федэрацыя футбола" (БФФ), Міжнароднай федэрацыі футбола (ФІФА) і Саюза еўрапейскіх футбольных асацыяцый (УЕФА). Як паведаміў БелаПАН першы віцэ-прэзідэнт БФФ Міхаіл Вергяенка, гэта зроблена па просьбе міжнародных футбольных арганізацый.

Сустрэча павінна прайсці ў Цюрыху (Швейцарыя). На яе запрашаюцца, у прыватнасці, цяперашні прэзідэнт БФФ Генадзь Нявыглас, былы кіраўнік БФФ Рыгор Фёдараў і міністр спорту і турызму Беларусі Юрый Сівакоў. УЕФА і ФІФА заяўляюць аб непрызнанні выбараў новага кіраўніцтва БФФ, якія прайшлі 20 сакавіка гэтага года, і лічаць Р.Фёдарава дзеючым прэзідэнтам БФФ. Акрамя таго, міжнародныя структуры вырашылі не ўхваляць новы статут федэрацыі, прыняты ў той жа дзень, паколькі не былі ўлічаны асобныя прапановы УЕФА.

"З пункту гледжання заканадаўства з нашага боку ўсё зроблена карэктна. Рэарганізацыя БФФ з грамадскага аб'яднання ў асацыяцыю і выбары былі праведзены без нейкіх парушэнняў, — заявіў БелаПАН М.Вергяенка. — ФІФА і УЕФА, мабыць, павінны вывучыць наша заканадаўства, каб пераканацца ў правільнасці нашых дзеянняў. Мы гатовы да гэтай сустрэчы. Усе неабходныя дакументы падрыхтаваныя".

Дзмітрый УЛАСАЎ.

Пятница, 23 мая

БТ

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Новости.
06.10, 07.10 Доброе утро, Беларусь!
08.10, 18.15 "Поворот ключа". Сериал (Россия). 3-я серия.
09.10, 17.05 "Тайны Ниро Вульфа". Сериал (США).
10.00 Сад мечты. Передача для дачников.
10.25 "На перекрёстках Европы". Национальный телефестиваль песни.
10.55 Кухня КВН.
11.05, 21.55 "Королева сердец". Сериал (Колумбия - Венесуэла).
12.15 Добрый день, Беларусь!
13.05 Драма **"Белое озеро".** ("Беларусьфильм").
14.25 Добрый день, Беларусь!
15.20 Док. музыкальный сериал "Вспомни о будущем" (Международный Французский Канал). 4-я серия.
15.45 5 чудес.
15.55 "Вокруг шпионы". Анимационный сериал (Международный Французский Канал).
16.20 5 x 5. Информационно-развлекательная программа для старшеклассников.
19.05 Семейная мелодрама **"Молодые сердца"** (США).
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама. Информационный канал.
21.45 Новости региона.
22.50 Зона Х.
23.15 Трагикомедия **"Чёрная кошка, белый кот".** (Франция - Германия - Югославия).

ОНТ

08.00, 09.00, 18.00 Наши новости.
08.05 Телеканал "Доброе утро".
09.05, 19.05 "Земля любви, земля надежды". Сериал.
09.50 Премьера ОНТ: "Без срока давности". "Сны о чем-то большем". Документальный детектив.
10.15 Многосерийный фильм **"Под Полярной звездой".** 4-я серия.
11.10 "Фабрика звезд-2".
11.40 Детский сериал "Твинисы".
15.05 "Крылья".
15.30 "Гении и злодеи".
16.00 Многосерийный фильм **"Досье детектива Дубровского".**
16.55 "Большая стирка" с Андреем Малаховым.
18.10 Документальный фильм. "Антимиры Андрея Вознесенского".
18.35 Юмористическая программа "Сами с усами".
20.00 Время.
20.30 Наши новости.
21.00 "Поле чудес" с Леонидом Якубовичем.
22.05 "Фабрика звезд-2".
23.30 ОНТ представляет. Профессиональный бокс: "7 дней-7 боев".
23.50 Наши новости.
00.05 Комедия **"Братья Блюз".** США, 1980 год.

РОССИЯ

07.45 Телесериал **"Идиот".**
08.45 Телесериал **"Люди и тени-2".**
09.45, 18.50 Вести. Дежурная часть.
10.00, 19.00 Вести.
17.50 Аншлаг.
19.30 Местное время. Вести - Москва.
19.50 Спокойной ночи, малыши!
19.55 Лев Лещенко, Лариса Долина, Ян Арлазоров и другие в праздничном концерте к 80-летию общества "Динамо".
21.05 Боевик **"Мафия бессмертна".** 1993 г.

КУЛЬТУРА

15.10 "Уроки русского". "Всё о любви..." Рассказы Н.Тэффи читает Ольга Аросева.
15.30 С.Прокофьев. Концерт N2 для фортепиано с оркестром. Солист В.Крайнев. Дирижер В.Зива.
16.05 "С потолка". Программа О.Басилашвили.
16.35 "Извините, что живу". Документальный фильм. Режиссер А.Погребной.
17.30 Новости культуры.
17.50 "Порядок слов". Книжные новости
17.55 Полуденные сны.
18.25 К 300-летию Санкт-Петербурга. "Час собора". Документальный сериал. Фильм 4-й. "Свято-Троицкий собор Александро-Невской лавры".
18.55 Ток-шоу "Оркестровая яма". Ведущий А.Варгафтик.
19.35 "На Золотом пруду". Художественный фильм (США, 1981). Режиссер М.Райделл.
21.25 К 90-летию Никиты Богословского. "Линия жизни".
22.20 Блеф-клуб.
23.00 Новости культуры с Владиславом Флярковским.
23.25 "Кто там..." Авторская программа В.Верника.
23.50 Программа передач.

НТВ

09.00 Сегодня утром.
09.20 Погода на завтра.
09.25 "Новейшая история: другие". Фильм А. Зиненко.
10.15 "Без рецепта". Доктор Бранд.
11.00, 16.00 "Сегодня" с Ольгой Беловой.
14.35 "Профессия: домработница". Ток-шоу "Принцип домино".
16.30 Сериал **"Скорая помощь"** (США).
17.25 Команда.ru.
18.00 "Сегодня" с Татьяной Митковой.
18.35 "Свобода слова" с Савиком Шустером.
19.55 Боевик **"Завтра никогда не умрет"** (США).
22.25 "Все сразу!" Ночные развлечения.

СТВ+RenTV

05.30 Музыкальный канал.
06.00 "Большие деньги" с Игорем Потоцким.
06.30, 15.50 "Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры". Телесериал.
06.55, 15.25 "Флинт - детектив во времени". Мультипликационный сериал.
07.20 "Минщина. Люди, события, факты".
07.30, 13.30, 19.30, 22.35 "24 часа".
07.50 "СТВ-спорт".
08.00 "Завтрак с Инной Афанасьевой".
08.05 "Минск и минчане".
08.10 "Технология".
08.20 Боевик **"Выхода нет".** США - Канада, 1995.
10.00 "Турпоход".
10.10 "Беларусь на кресте веков". Документальный фильм.
11.00 "Автопанорама".
11.15 "Театральные истории".
11.30 "Народ против". Телеигра.
12.00 "Вино любви". Теленовелла.
12.55 "У нас все дома". Комедийный сериал.
13.50 "Серебряная свадьба". Телесериал.
14.40 "Битлборги". Телесериал.
15.00 "Человек-паук" Мультипликационный сериал.
16.30 "24 часа".
16.45 Проект "Отражение": "Спецназ". Документальный фильм.
17.30 "Улицей Кирилла и Мефодия". Документальный фильм.
17.45 "Минщина. Люди, события, факты".
17.55 "Филармоническая неделя".
18.00 "Светская хроника".
18.10 "Минск и минчане".
18.20 "Тема дня".
18.35 "Серебряная свадьба". Телесериал.
19.50 "СТВ-спорт".
20.00 "Реактивный бокс".
20.15 Детский экран. "Добрый вечер, малыш...".
20.35 "Автопанорама".
20.50 Комедия **"А ты с какой планеты?".** США, 2000.
23.55 "Технология".
23.05 "Новости СНГ".
23.20 Проект "Отражение": "Спецназ". Документальный фильм.
00.05 Мелодрама **"Любовник".** Франция-Англия-Вьетнам, 1992.

8-Й КАНАЛ

17.30 Мультпарад.
17.45 Художественный фильм **"Кубанские казаки".**
19.15 Программа "Любовные истории".
19.45 Сериал **"Влюбленный Д'Артаньян".**
20.40 Телемагазин.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Тушите свет!".
21.10 Комедия **"Такси".**

ТВ ЦЕНТР

05.00 Информационно-развлекательный канал "Настроение".
07.50 Газетный дождь.
08.00 Смотрите на канале.
08.05 "Разлученные". Телесериал (Мексика).
08.55 К 300-летию Санкт-Петербурга. "Евгений Онегин". Избранные главы.
09.30 "Песенка в лесу". Мультфильм.
09.40 Европейские ворота России.
09.45 Телемагазин.
10.00, 13.00, 17.00, 21.00 События. Время московское.
10.15 Телеканал "Дата".
11.10 Игра в прятки.
11.30 А у нас во дворе...
11.55 Денежный вопрос.
12.10 Петровка, 38.
12.30 Деловая Москва.
13.15 "Инспектор Деррик". Криминальный телесериал (Германия).
14.20 Экспо-новости.
14.30 Все о здоровье в программе "21-й кабинет".
15.00 Регионы: прямая речь.
15.30 Живой уголок.
16.00 "На страже порядка". Телесериал (Франция).
17.15 "Алфавит". Телеигра.
17.55 "Загадочная женщина". Телесериал (Венесуэла).
18.40 Экспо-новости.
18.50 Пять минут деловой Москвы.
19.00 Боевик **"Проект "А"** (Гонконг).
21.40 Русский век.
22.20 Времечко.
22.50 Петровка, 38.
23.10 25-й час. События. Время московское.
23.30 Дневник Пятого международного театрального фестиваля им. А.П.Чехова.
23.40 - 01.45 "Открытый проект". Молодежный канал.

EUROSPORT

09.30 Велоспорт. Трек. Кубок мира. Финал. Передача из Австралии.
10.30 Футбол. Обзор матчей чемпионата Европы среди юношей. Повтор.
11.00 Футбол. Легенды чемпионатов Европы. Германия 1996. Повтор. 02.
12.00 Футбол. Кубок Либертадорес. Четвертьфинал. Повтор.
14.00 Настольный теннис. Чемпионат мира. Прямая трансляция.
15.30 Велоспорт. Джиро д'Италия. 12 этап. Повтор.
16.30 Велоспорт. Джиро д'Италия. 13 этап. Прямая трансляция.
18.45 Настольный теннис. Чемпионат мира. Прямая трансляция.
21.00 Самый сильный человек. Передача из Испании.
22.00 Кикбоксинг. Повтор.
23.00 Кикбоксинг. Повтор.
00.15 Формула. Журнал.
00.30 Ралли-рейд. Передача из Португалии.
01.00 Спорткары.
01.15 Мотоспорт. Передача из Франции.
01.45 Экстремальные виды спорта. Повтор.

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: (017) 206-68-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 206-69-04.
E-mail : nv@promedia.by
http://nv.promedia.by

Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

У сувязі з адсутнасцю магчымасці рэдакцыя матэрыялы не рэцэнзуе і не вяртае, права ўступлення ў перапіску пакідае за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх пазіцыя аўтараў не падзяляецца газетай.
Рэгістрацыйнае пасведчанне №246. Нумар газеты аддрукаваны з дыяпазітываў заказчыка на УП "Чырвоная зорка", 220073, г.Мінск, 1-ы Загарадны завулак, 3. Падпісаны ў друк у 15.00. Фармат А-2. Тыраж: 29 900 экз. Заказ №719.